

KÖZGAZDÁSZ

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XIX. ÉVFOLYAM, 8. SZÁM

ÁRA: 80 FILLÉR

1977. ÁPRILIS 21.

Ankét a szocializmus politikai gazdaságtana című tankönyvről

Az egyetemen oktatott alapozó tantárgyak egyik legfontosabbika a politikai gazdaságtan. Nehéz lenne enélkül tanítani a szaktantárgyakat, s egyáltalán, nehéz egy közgazdász politikai gazdaságtani ismeretek nélkül elképzelni. Az ismeretek mélysége, alapossága, alkalmazhatósága már egyéni hozzáállás (érdeklődés, tanulás, gondolkodás) szerint változik, és persze, a politikai gazdaságtan oktatásszínvonalai is meghatározó tényező.

Ezért is tekintendő különösen jelentősnek az az

április 15-én megtartott ankét, melyen a Szocializmus politikai gazdaságtana című tankönyv volt „terítéken”.

A vitán az érdeklét oktatók, szakemberek nagyrésze megjelent. Az ankétot Berend T. Iván, egyetemünk rektora nyitotta meg, s vezette le. Előzetesen felkérték az egyes szaktanszék vezetőit, hogy a szaktantárgyhoz kapcsolódó, azt megalapozó pg fejezetekről mondják el véleményüket, illetve szükség esetén javasoljanak kiegészítést, változtatást. A felkért hozzászólások közül többben „spontán módon” is hallatták véleményüket, kapcsolódva

az ankét lezajlását elhangzó referátumokhoz, melyet Nagy Lajos elvtárs, a Szegedi JATE és Filis Pál, a Budapesti Kertészeti Egyetem tanszékvezetői mondtak el. Mindketten hangsúlyozták, hogy a jelenlegi szocialista pg tankönyv nemzetközi (szocialista) összehasonlításban is jó, ez azonban nem jelenti azt, hogy bizonyos változtatások nem szükségesek.

Idézet a Kertészeti Egyetem tanszékvezetőjének vitaindító-

jából: „Fontos elméleti-politikai kérdés az, hogyan kezelje a tankönyv a szocializmus fogalmait. A tankönyv ezt a szokásos, kialakult módon tárgyalja: ezek nem vezetnek antagonisztikus ellentmondásokhoz, a tervezés korlátozott pontosságából fakadnak, fennmaradásukhoz nem fűződnek osztályérdekek. Summáztat: nem a szocializmus lényegéből fakadnak. Ez a megoldás helyes, de valami kiegészítést még elviselne, igényelné is: a szocializmus nem tökéletes társadalom, noha az eddig produkált társadalmak közül a legmagasabb rendű. A szocializmusnak vannak nem antagonisztikus ellentmondásai, amelyek a szocializmus lényegéhez tartoznak. Ha ez igaz, akkor a szocializmus lényegéből fogyatékoságok is fakadnak.

Zavar van a periodizációk körül — ez közismert. Nem egységes a tankönyv álláspontja. Itt például azt a periódust, amelyet az első fejezet fejezt szocializmusnak nevez, a 16. fejezet érett szocializmusként említi. Óvatosabb magatartás ajánlható, jelezve, hogy e témában még viták vannak...”

A hozzászólók közül többen kifogásolták, hogy ha már a politikai gazdaságtan tankönyv vitájára sor kerül, miért csak a szocializmus pg-jét értékelik.

Az nem vitás, hogy ez a problematikusabb, kevésbé kiforrott, komplex értékelés azonban elválaszthatatlan a kapitalista pg tankönyvben foglaltaktól.

Ezt támasztja alá az a kritika is, mely szerint a könyv alapvető hibája éppen az, hogy megemlíti az első könyvben leírt alap-

fogalmakat, ahelyett, hogy rámutatna a szocialista társadalomban való eltérő, más természetű érvényesülésükre.

A könyv túlzottan hosszú, a kettő együtt 1400 oldal. A nagy terjedelem nem önmagában hiba — mennyiségben ennél jóval többet, mélyebben, részletesebben lehetne pg-ből tanítani —, hanem a közölt tartalomhoz viszonyítva sok az oldalszám.

Jobb szerkesztéssel, az ismétlések elkerülésével ugyanez a tartalom kevesebb oldalon is elfér volna.

Többen hangsúlyozták, hogy helyes lenne példákat adni más szocialista országok gyakorlatából is, de ne csak utalásszerűen, hanem a magyar gyakorlatlal összevetve, hangsúlyozva az eltérő és azonos vonásokat. A jegyzet megfelelően politikuss, követi a politikai élet változásait, ugyanakkor az már hiba, hogy sok esetben túlzottan prakticista, napi érdekeket tükröz.

Sok a tényanyag, kevés a mért, az ok-okozati összefüggés s ez az elméleti — gondolkodás — nevelés rovására megy.

A vélemények megoszottak az ábrázolás realitását illetően: egyesek szerint a jegyzet túlzottan idealisztikus, túl szép, s a szocializmus ellentmondásait véletlenszerűen mutatja be. Az ellenvélemény bizonyos fókuszú szűkebbnek ítélte meg ezt az idealizálást, az absztrakció következményének.

A pg alapozó tantárgy — betölti ezt a szerepét vagy sem, ad-e olyan általános elméleti ismereteket, melyek a szaktantárgyak tanításához elengedhetetlenek. A válasz itt sem egyértelmű. Tény azonban,

hogy sokszor technikai, napi ismeretek szerepelnek a tankönyvben, vagy éppen a szaktantárgyak tananyagának leegyszerűsített, rövidített ismertetése.

Pedig az elméleti pg-re való megalapozást máshol már nem tanítják. Szükséges lenne tehát úgy összeállítani a szoc. pg. tankönyvet, hogy ne „a szocialista gazdálkodásról szóló ismertetés” legyen — ez más egyetemen esetleg megengedhető, nálunk viszont kevés —, hanem

a szocialista fejlődés alap-törvényszerűségeit dialektikusan tárgyaló, alap-problémákat tartalmazó mű.

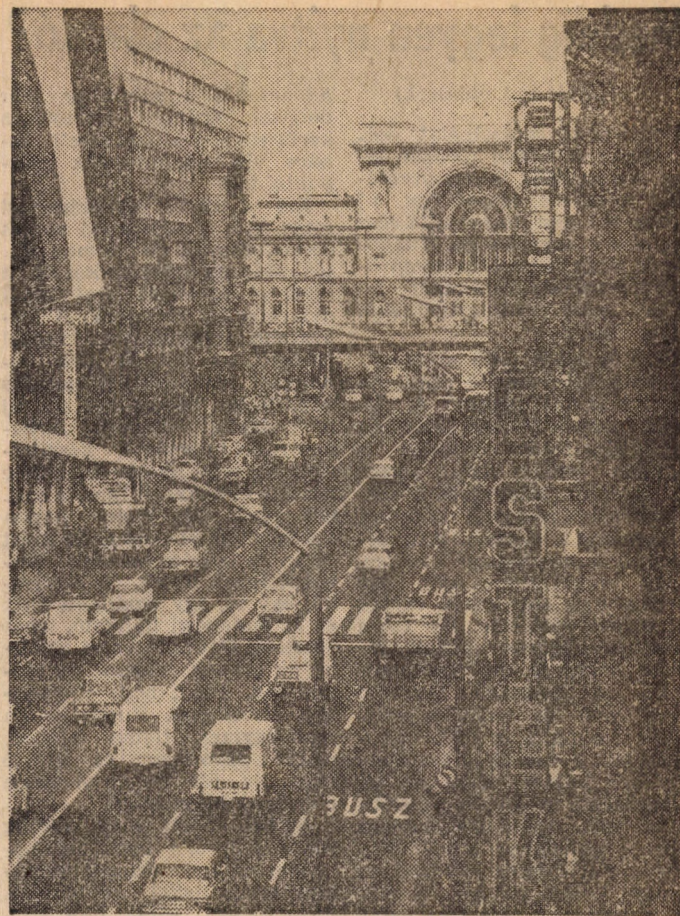
Talán a szocialista és kapitalista pg különválasztása sem a legszerencsésebb — célszerű lenne a kérdéseket úgy összekapcsolni, ahogy ezt a történelem teszi.

Mindez az oktatók, szakemberek kritikája, de

a diákok véleményét ismertető hallgató is ezeket a bíráló megjegyzéseket támasztotta alá, illetve egészítette ki konkrét példával.

Sokszor bizonytalanság érződik a hallgatók körében, ami elvezethet ahhoz a véleményhez, hogy nem érdemes túl mélyen belemerülni a szocialista pg-be, hiszen a valósággal összevetve megválaszolatlan kérdésekkel találjuk magunkat szemben. A szoc. pg megismerése még nem eredményezi magának a társadalomnak a megértését, sőt... inkább elidegenít, mivel több kétféle megállapítást tartalmaz. A kategóriák kifejtésénél a dialektikus megközelítésmód eléggé mechanikus megfogalmazást nyer: az egyik oldal részletesen kifejtésre kerül míg

(Folytatás a 3. oldalon.)

Felvonulás május 1-én

A magyar dolgozók idén 34. alkalommal ünneplik a szabad május elsejét, a nemzetközi munkásosztály ünnepét. A zenes ébresztő után felvonulásra, majálisra készül az ország.

Ez évben a IX. kerület kerületi ifjúsági blokkot állít össze, melyen egyetemünk oktatói, dolgozói és az általános kar hallgatói vesznek részt. Találkozás: 3/4 10-kor a Hernád utca 8. és a Garai utca 39. számú házak által határolt sarkon.

A hagyományos egyetemi felvonulásra — melyre a többi kar és az első évfolyam hallgatóit várjuk — az egyetem épülete előtt gyülekezünk reggel háromnegyed kilenckor.

A felvonulást a hagyományos majális követi, melynek részletes programját a KEN szervező bizottság által kiadott füzet ismerteti.

Elnyertük a Széchenyi vándordíjat OTDK Pécsen és Szegeden

Azok is, akik már jártak Pécsen, és azok is, akik először voltak ott, a tavaszi szünet volt nagyon sok élménnyel és tapasztalattal gazdagabb jöttek haza a XIII. OTDK közgazdasági szekciójáról.

Hamar otthon éreztük magunkat Pécsen ebben a hangulatos városban. Mintha megfiatalodott volna az amúgy is egyetemistákkal teli város.

Lepten-nyomon OTDK felirattal jelvényeket viselővel találkoztunk.

A konferencián, a szép megnyitót követően megkezdődtek a szekciósülés. A program nagyon zsúfolt volt, sokszor egyidőben több olyan előadás is futott, amit szívesen meghallgattunk volna. Az első nap fénypontja az esti fogadás volt. Itt a diákok és a zsűritagok megbeszéltek a délutáni előadásokat. A második nap megint alszekciósülésekkel telt el. Este a pécsi színházban voltunk. Az utolsó

napon meglepetések és izgalmak vártak ránk. Délben volt a záróünnepély és az eredményhirdetés. A Pécsi Tudományegyetem Közgazdasági Karának dékánja értékelte a konferenciát, majd sor került a díjak átadására. Ezután Polinszky Károly miniszter tartott rövid beszédet.

Az OTDK közgazdasági szekciójában 119 előadás hangozott el, ezek közül 32 volt a mi egyetemünkről. A zsűri a kilenc alszekcióban összesen kilenc fődíjat és 66 különdíjat osztott ki, egyenként 2000, illetve 1500 forint értékben. A közgazdosok a kilenc fődíjból hetet nyertek meg, ezen kívül még 16 különdíjat. A legsikeresebb intézménynek járó Széchenyi vándordíjat is mi nyertük. Az OTDK kétségtelenül legsikeresebb szereplője Steier József volt, aki három fődíjat (egyet párban) mondhat magáénak.

Sztanek Olga

OTDK eredmények

Közgazdaságtudományi Szekció, Pécs április 6–8-ig. Fődíjat nyert Steier József (Gazdaságtudományi és Külkereskedelmi Alszekcióban), Szívi József (Területfejlesztési és Idegenforgalmi Alszekcióban).

Marxizmus-leninizmus Szekció Szeged április 5–8-ig. Fődíj: Nagy Husszejn Tibor (Szociológia) I. díj Bokros Lajos (PG), Major Mária (Szociológia) III. díj Karaszki Mihály, Abel István (PG) Honvári János (Tud. szoc.) Wels István, Görög Mihály (Filozófia).

(Agrárgazdaságtan Alszekcióban), Simon László (Külkereskedelmi Alszekcióban), Szívi József (Területfejlesztési és Idegenforgalmi Alszekcióban).

Összesen tizenkét díj. Az összesített pontversenyt ugyan a JATE nyerte (hiába a hazai pálya előnye), de nem kell szégyenkezniük, ók is összesen tizenkét díjat nyertek, de ebből kettő volt fődíj, a miénkből csak egy. Különösen kiemelkedő volt pályázóink szereplése a Szociológia Alszekcióban, ahol mindhárom résztvevőnk szép díjat nyert.

A. Z.

Meddig legyen nyitva az olvasó?

NEM IS OLYAN EGYSZERŰ KÉRDÉS

A könyvtár vezetői felé hangzott el az egyetemi ifjúsági parlamenten az a kérdés, hogy hosszabbítsák meg az olvasóterem nyitvatartási idejét este 9 óráig. A kérdés a törökbalinti kollégiumban lakó elsőévesek érdeklődésében fogalmazódott meg elsősorban, mivel ott nem áll a diákok rendelkezésére az elmélyült, nyugodt esti tanulás lehetőségét biztosító külön tanulóterem, viszont vacsora után, az olvasóterem zárásáig olyan rövid idő marad könyvtári tanulásra, ami szintén nem teszi lehetővé az elmélyülést. Ezért kérték, hogy a nyitvatartási időpontok eltolásával tegyék lehetővé az olvasóterem este 9-ig való használatát. Több mint négy hónap telt el azóta. Az olvasóterem nyitvatartási rendje a közelmúltban megváltozott, de sajnos, nem közmegegyezésre.

KARASZKEK JUDIT (A KISZ-BIZOTTSÁG ÉRDEKVÉDELMI FELELŐSE):

Hosszú megbeszéléseket folytattunk a könyvtári olvasószolgálat vezetőjével, s januárban három alternatívát kaptunk a könyvtár részéről. Az első variáció szerint hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 8–21 óráig, szombaton 8–16-ig tartana nyitva az olvasó, szerda szünnap lenne. A második változat hétfő, kedd, csütörtök, péntekre 8–20.30-ig szerdára 14–20.30-ig, szombatra 8–16-ig tartó nyitvatartást javasolt. A harma-

dik alternatíva szerint hétfőtől péntekig mindennap 8.30-tól 20.30-ig, szombaton pedig 8.30–13 óráig lenne nyitva az olvasó. A KISZ-bizottság téli táborában megtárgyaltuk ezeket a javaslatokat. Az első alternatívát a szerdai szünnap miatt, a harmadikat a szombati korai zárás miatt — ami az estéseknek okozna problémákat — elvetettük. Gyakorlatilag a második alternatíva mellett foglaltunk állást, de olyan módosítást javasoltunk, ami fél órával eltolja a nyitási és a zárási időpontokat. Tehát javaslatunk szerint hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 8.30–21-ig, szerdán 14–21-ig és szombaton 8.30–16-ig lenne nyitva az olvasó. Azért gondoltuk, hogy e módosítás elfogadásának nem lehet különösebb akadálya, mert a könyvtár részéről adott alternatívák egyike is 21 órai zárást javasolt. Nyilván a szerda délelőtti zárvatartás sem mindenkinek elfogadható, de talán ez érinti a legkevésbé embert, ugyanis a könyvtári statisztikák szerint ilyenkor van a legkevésbé látogató (mozgalmi nap lévén, délelőtti csaknem mindenkinek órái vannak).

Erről a módosított második alternatíváról február elején reszortterkezetlen kikértem az érdekvédelmiek véleményét, akik elfogadták a KISZ-bizottság javaslatát. Ezt a javaslatot küldtük meg február közepén a könyvtár olvasó-

szolgálatának, majd miután a válasz késétt, a tudományos rektorhelyettesnek is, intézkedését kérve. Március 11-én kaptunk a könyvtár igazgatójától választ miszerint a második alternatíva szerinti nyitvatartást vezetik be (figyelembe véve az olvasószolgálatot ellátó dolgozók érdekeit is) az általunk javasolt módosítások nélkül. Miután a levél kézhezvételét követően éppen összeült a rektori tanács, a KISZ-bizottság képviselője ott bejelentette, hogy nem fogadjuk el a könyvtár döntését. A rektori tanács egyetértett a KISZ-szel, és felkérte a tudományos rektorhelyettest, hogy utasítsa a könyvtárat a KISZ által kért módosítás szerinti nyitvatartás elfogadására és bevezetésére. Ennyi bonyodalom után jelenleg ott tartunk, hogy az olvasóterem március 21. óta a könyvtár által javasolt második alternatíva szerint tart nyitva.

— Nemcsak illő, de célszerű is, hogy a másik oldal véleményét is meghallgassuk.

NEMÉNYI ISTVÁN (A KÖNYVTÁR IGAZGATÓJA):

Miután a Törökbalinton lakó elsőévesek Halmaj elvtársnő támogatásával azzal a kéressel fordultak a könyvtárhoz, hogy az olvasóterem este 9-ig tartson nyitva, az illetékes osztály vezetőjét kértem fel, hogy vizsgálja meg a kérdés teljesítésének lehetőségét. Ezután több megbeszélés követ-

kezett a hallgatókkal. Ezek időben nagyon elnyúltak, érdemi döntés nélkül. Amikor hozzám került döntésre az ügy sajnos, már nagyon sürgetett az idő. Minthogy nemcsak könyvtárigazgató, hanem egyben oktató is vagyok, természetesen érzékelttem és értékeltem a kérdés pozitívumait, hiszen annak csak örülni lehet, ha a hallgatók olvasni akarnak, mégpedig a szakirodalmat kívánják tanulmányozni, ami különösen egybeesik céljainkkal. Sajnos, mindezzel szembekerültek a könyvtár régi dolgozóinak észrevételei, érdekei, s mint igazgató, természetesen, ezeket sem hagyhattam figyelmen kívül. Munkahelyüktől távol lakó dolgozóink (s többen vannak ilyenek) este körülbelül fél tizenegy-tizenegy óra körül érnek haza. Az egész napos nehéz fizikai és szellemi munka után ez igen kedvezőtlenül befolyásolná az időbeosztásukat. Az olvasószolgálat dolgozóit egy kivétellel valamennyien nők. Azt hiszem, ehhez nem kell további magyarázatot fűzni. A nyitvatartási idő este kilencig történő meghosszabbítása — amint azt néhány munkatársunk távozását vonhatja maga után. A jelenlegi munkaerőhelyzet, a könyvtári dolgozók bérszintje ismeretében az utánpótlás vagy lehetetlen, vagy nagyon nehéz lenne. Rá-

(Folytatás a 2. oldalon.)

Meddig legyen nyitva az olvasó?

(Folytatás az 1. oldalról.)

adásul az olvasószolgálat dolgozóinak többsége törzsgárda-tag, elvesztésük külön problémát jelentene, hiszen egy új emberrel igen hosszú időt vesz igénybe a begyakorlás. Világos tehát, hogy itt csakis kompromisszumokkal, mindkét fél igazát szem előtt tartva lehet előrehaladni.

A döntésnél több szempontot kellett figyelembe venni. Az elsőnek sorolt hallgatói és oktatói igények mellett az ország közgazdaságainak érdekeit is számba kellett venni, hiszen az egyetem könyvtára a közgazdaságtudományok központi könyvtára is egyben. Azt szemelyes tapasztalatból tudom, hogy reggel 8 óra után pár perccel már elég sokan várják az olvasó nyitását. Így tehát ismét a hallgatók igényeit előtérbe helyezve, de figyelembe véve a dolgozók személyi problémáit és az előbb említett szempontokat, több változat közül a reggeli 8 órai nyitást, esti 20.30-as zárás mellett döntöttünk. A szerda délelőtti zárvatartás így is problémákat okoz a külsőknek. Erről értesítettük a KISZ-bizottságot, és ezután került sor arra a rektori tanácsra, amelyen jelen volt ugyan a könyvtár felügyeletét ellátó tudományos rektorhelyettes, akinek viszont sokoldalú elfoglaltsága és az azonnali döntés szükségessége nem tette lehetővé, hogy az igazgatói döntés minden tényezőjét ismerje. A felőlősségetes döntéshez több részletkérdés ismeretére lett volna szükség, amelyeket az igazgató ismertethetett volna, ha a rektori tanács ülésére meghívást kap. Minthogy azonban ez elmaradt, a döntés kétségtelen helyes szándékkal, de a szükséges információknak csak egy része alapján történhetett.

A rektori tanács döntéséről a tudományos rektorhelyettes levélben értesített, melynek kézhezvétele után kértem a rektorhelyettes, tegye lehetővé, hogy újabb információkat

adhassunk, s minthogy már dolgozói érdekek is előtérbe kerültek, a szakszervezeti tanács elé terjesztésük álláspontunkat.

Ezt az újbóli előterjesztést (még nem történt meg) alapos elemző munka előzte meg. Tájékoztunk többek között a fővárosi egyetemi könyvtárak nyitvatartási rendjéről. A leghosszabb nyitvatartás: reggel nyolctól este nyolcig tart, ennel csak rövidebb nyitvatartás van. Mióta bevezettük az új nyitvatartási rendet, forgalom-nyilvántartást készítettünk az esti nyolc-fél kilenc közötti időszakról. Igaz, a szünet miatt csak kilenc napon keresztül folyt mérés, de azért talán ez is jelez valamit. Törökbalinról 27-en, a Kinizsi-ből egy fő, egy szőlőligeti diák és 21 budapesti hallgató, tehát összesen ötven fő vette igénybe az olvasót ebben az időpontban. Tény, hogy többségben elsősévesek. Huszonketten csak egyszer, hatan kétszer, négyen háromszor és egy fő négyszer ült be az olvasóba ebben az időszakban.

Az így tehát még mindig nincs lezárva, a megoldás alighanem valami ésszerű kompromisszum lehet. Például az, hogy az esti zárás után másnap reggelig kiadjuk a könyveket és a maradni vágyóknak rendelkezésükre bocsátunk egy tantermet, ahol olvashatnak.

★

A KISZ-bizottság a javaslatot nem ért egyet. Egyrészt: nem látjuk be, hogy a 9 óras zárás eleve lehetetlen. Másrészt: nem látjuk be, hogy ha van az egyetemen egy jól felszerelt olvasóterem, akkor miért kellene fél órára átköltözni egy tanterembe — nem beszélve az ezzel járó adminisztrációról. És végül: a könyvtár által adott alternatívák közül mi már széles kört megkérdezve választottunk. Azóta eltelt több mint két hónap. Mennyi idő telne el, ha minden döntésünk után újabb alternatívákat kapnánk?

Super-Show '77

Igazán nem akarok semmi rosszat írni a klubvezetői idej legnagyobb vállalkozásáról, és rosszmájusodni sem áll szándékomban, hiszen már számtalanszor jól éreztem magam a szombat este — ezúttal azonban nem így történt.

Pedig olyan jól indult minden: impozáns reklámhadjárat, neves szereplők sora...

Nos, a neves szereplők valóban meg is érkeztek, ki is tettek magukért. Igaz, némelyikük késett egy-másfél órácskát, vagy pedig cseréltek egymásközt, úgyhogy a bejáratnál elhelyezett hatalmas program inkább a közönség félrevezetésére vált alkalmassá, mintsem tájékoztatására. Ez azonban még nem ok arra, hogy elrontson egy estét. A fő bajt egy szóval is le lehet írni: TO-MEG.

A rendezők elmondták, hogy kb. háromezer jegyet adtak el, ez a szepteket számítva legalább háromezeröttszáz ember. SOK! — azért, mert mindenki az éppen aktuális legvonzóbb programot választja ki. Ezért aztán a díszkóba csak éjjel 1 után lehetett felmerészkedni. Köve hiszem, hogy akik ott préselődtek, valóban jól szórakoztak — csak próbálták.

A szereplők közül emlékeztetsek sikert aratott Török Adám és a Mini, Cintula díszkója és a P. Mobil meg Alfonszó. Volt kaja, pia, heje-huja.

Valahogy azonban mégsem volt jó. Lehet, hogy egyedül állok a véleményemmel, de erre a Super-Show-ra illik a közmondás: Sokat akar a szarka...

Azt nem írom, hogy ki sokat markol, keveset fog, mert az est bevételé kb. százezer forint volt, 50-60 ezer kiadás ellenében.

Köves András

Tájékoztató a dolgozók lakásépítésének támogatásáról

Az 1976. február 21-én kiadott 3/1976. (II. 11.) PM—EVM—MUM számú rendelet módosítja az addig érvényben levő 26/1971. (VI. 27.) PM—EVM—MUM számú rendeletet, amely a dolgozók lakásépítésének támogatását szabályozza. Az érvényben levő rendelet szerint néhány mondatban ismertetjük a lakásépítési támogatás igénylésének feltételeit és formáját.

1 Lakásépítési alap képzése a központi fejlesztési alap kötelezettséggel nem terhelt részének maximálisan 20 százaléka fordítható lakásépítési alapra.

2 A lakásépítést alappól nyújtható támogatás feltételei: Az intézménynek legalább egy éve fenálló határozatlan időre szóló főfoglalkozású munkaviszonya, továbbá annak bizonyítása, hogy az igénylő rendelkezik az előterjesztési összeggel.

(Ez általában nem lehet kevesebb mint a szociálpolitikai kedvezményről csökkentett építési költség 15 százaléka.) Támogatásban részesíteni csak az új lakásépítést (vásárlást) lehet. A dolgozónak nyilatkoznia kell, hogy ingatlantervezése nem esik a tulajdonkorlátozó rendelkezések hatálya alá, illetve azok alól felmentették.

A dolgozók a kamatmentes kölcsönt 15 év alatt tartoznak visszafizetni, az OTP területileg illetékes fiókja útján.

Törlesztési kötelezettségének késedelmes kiegyenlítése esetén — a Ptk. 301. §-nak (1) bekezdése alapján — 5 százalékos késedelmi kamatot köteles fizetni. Ugyancsak 5 százalékos kamattal terhelve tartozik a dolgozó a kölcsön fennmaradt összegét törleszteni, ha munkaviszonya — a munkaviszony fenntartására — a megállapodásban vállalt határidő lejártá előtt — neki fel nem róható okból megszűnik. A munkaviszony felbontásának oka neki felróható.

— ha fejelemleg, jogerősen elbocsátják,
— ha jogellenesen kilép,
— ha munkaviszonyát felmondja

tartozik a munkáltatótól kölcsön ki nem egyenlített összegét a lakásépítési alap javára egy összegben megfizetni.

3 Kamatmentes kölcsönt a következő esetekben lehet nyújtani.

- a) telepszerű és egyedi többszintes lakóház, valamint csoportos, korszerű, illetőleg hagyományos családjához építéséhez,
- b) az OTP beruházásában értékesítés céljából épített lakás megvásárlásához, függetlenül attól, hogy a dolgozót az illetékes tanács jelölte-e ki a lakás vevőjéül, vagy a vásárlás közvetlenül az OTP-től történik.
- c) meglévő, személyi tulajdonban levő házhoz (lakáshoz) történő bivalóképzéséhez, ha azzal a lakás legalább egy lakószobával bővül, és az illetékes tanács vb lakásügyi feladatokat ellátó szakigazgatási szerve igazolja, hogy a bővítés jogos lakásigényt old meg.
- d) indokolt esetben az intézményhez áthelyezéssel kerülő dolgozó előző munkáltatójánál fennálló, s az előző munkáltató lakásépítési alapját illető tartozásának átvállalása.

Lakásépítést alappól kölcsön nyújtásával a dolgozónak csak olyan lakás építését (vásárlását) szabad támogatni, amelyhez az egyes lakásépítési formák pénz-

ügyi feltételeiről és szociálpolitikai kedvezményről szóló jogszabályban foglaltak szerint az OTP kölcsönt nyújthat.

Igy nem nyújtható támogatás:

- a) annak a dolgozónak, akinek tulajdonában olyan telek, vagy egyéb be nem épített ingatlan, illetve üdülő van, melynek forgalmi értéke az építési (vásárlási) kívánt lakás építési költségét (eladási árát) meghaladja,
- b) annak a dolgozónak, akinek tulajdonában lakóingatlan van, kivéve, ha az arra illetékes szerv a tulajdonszerzési korlátozás alól felmentette,
- c) annak a dolgozónak, aki munkáltatói támogatással már lakóingatlan szerzett, kivéve, ha azt a 73/1975. (XII. 28.) PM—EVM—MUM számú rendelet értelmében az OTP részére eladásra felkínálja, s azt egy másik lakásalapból támogatható dolgozó részére vételre felkínálja,
- d) az a dolgozó, akinek tanácsai bérlakása jogos lakásigényt kielégíti, támogatásban — általában — nem részesülhet,
- e) Nem nyújtható támogatás továbbá:

- meglévő épület karbantartásához, felújításához, korszerűsítéséhez, stb.
- nyaraló, üdülő építéséhez
- állami eszközökből megvalósuló tanácsai értékesítésű (volt szövetkezeti) lakás megvásárlásához.

A támogatás igénylésének módja
Kölcsöntámogatás az egyetem lakásbizottságához be nyújtható — a szükséges mellékletekkel ellátott — írásbeli kérelem alapján lehet igényelni.

A lakásbizottság támogatásról szóló határozatát az elnök megküldi a gazdasági igazgatóságnak, melynek alapján az intézmény vezetője megkötí a megállapodást a dolgozóval.

A 3/1976. (II. 11.) PM—EVM—MUM számú rendelet megszüntette az egyetemen eddig érvényben levő készpénzes lakásépítési kölcsön támogatási formát.

Cikkekben arra törekedtünk, hogy egyetemen dolgozónak röviden, általános tájékoztatást adjunk a lakásépítési kölcsönigénylés lényeges szabályairól, részletes felvilágosítást az érdekeltek az egyetemi gazdasági igazgatóságnak költségvetési csoportjánál kaphatnak.

A közeljövőben a lakásépítési támogatásról rektori utasítást is készítenek, amelyet az egyetemi tájékoztatóban jelentetünk meg.

Békegalamb Balogh László rajza

A hagyományok ápolása nem attrakció

A Japan Society for the Promotion of Science meghívására Berend T. Iván, egyetemünk rektora a közelmúltban egy hónapot Japánban töltött. Ott tartózkodása alatt nyolc témakörből tizenhárom egyetemen tartott előadásokat, továbbá kutatóknak, doktorjelölteknek konzultációkat és lehetősége nyílt a mai Japán tanulmányozására, az országgal való megismerkedésre is.

Bár útjának nem ez volt elsődleges célja, bizonyára érdekes tapasztalatokat szerzett az oktatási rendszerről is.

A Japán oktatási rendszer — az elmúlt száz évben és ma is — egy teljes szinttel előbbre jár, mint a gazdasági társadalmi fejlettség. A XIX. század végére elérték azt az oktatási színvonalat, ami a legfejlettebb nyugat-európai országokat jellemezte, míg a gazdasági fejlettsége az akkor nagyon is elmaradott kelet-európai országok szintjén állt. Ebben az időben, amikor a Balkán-félsziget országában 70 százalékos analfabétizmus volt, ők már felszámolták az analfabétizmust. A mai helyzet az, hogy bár a középiskola nem kötelező, a fiatalok csaknem száz százaléka elvégzi. A japán iskola-rendszerben a hat általános után három alsó és három felső középiskola következik. Többen végzik el a tizenkét osztályt, mint nálunk a nyolc általánost.

Egyetemet a fiatal generáció negyven százaléka végez, ez a szám magasabb mint Nyugat-Európában. Aki a négy év egyetem után doktorálni akar, annak posztgraduálisan még további öt évig kell tanulnia — ez már aspiráns képzésnek felel meg. Gyakorlatilag tehát, aki doktorál, kilenc évig jár egyetemre. Ez időtartam szempontjából is igen jelentős, de ehhez még hozzáteszem azt, hogy — szemben például az amerikai iskolával — az oktatásnak első elemétől egészen az egyetem végéig rendkívül intenzív belső tartalma van. Olyannyira, hogy Japánban éppen arról cikkeznek mostanában, hogy nem lehet a fiatalokat ilyen nyomás alatt tartani, mert olyan verseny van már az iskola első lépcsőfokaitól kezdve, hogy ez az egyéniség fejlődésében is károsodásokat okoz. Azt hiszem, hogy ez az oktatási rendszer az egyik titka a japán gazdasági fejlődés különleges ütemének, szerkezeti rugalmasságának.

Előadásokat és konzultációkat tartott az egyetemeken. Mi érdekelte elsősorban a japán szakembereket?

A társadalomtudományok területén Kelet-Európa rendkívül izgalmas, aktuális probléma számukra. A japán marxistáknak szellemi kihívást jelent, hogy Kelet-Európát kell megismerni, mert ezzel érzékelnek leginkább összehasonlítható lehetőséget. Majdnem minden egyetemen szép számmal foglalkoznak Kelet-Európával és ez más jellegű, mint mondjuk az amerikai Kelet-Európa-kutatás, amit az ellenfél megismerésének törekvése jellemel. Japánban jórészt a marxisták problémáinak e téma iránt és elsősorban a kapcsolódási és hasonlósági problémák érdeklik őket. (Ezzel magyarázható, hogy „Közép-Kelet-Európa gazdasági fejlődése a 19—20. században” című, Ránki Györggyel együtt írott könyvem a Tokiói Központi Egyetem kiadásában a jövő tavasszal jelenik meg japán nyelven.)

A feltett kérdések rendkívül széles körűek és hihetetlenül precízek, pontosak voltak. Majdnem minden alkalommal kaptam olyan kérdést is, melyet idegen nyelven megjelent munkáim kifényképezett oldalaira írva, azokra vonatkozóan tettek fel. Aki eljött az előadásra, nem azért jött el, hogy csak végigülje, hanem azért, hogy dolgozzon. Többször szombat délután kettőtől hatig is. Majdnem mindenki hozott magával magnót, és fölvette az előadást, a válaszokat. A kérdésekre adott válaszokkal együtt egyik előadás sem volt három-négy óránál rövidebb.

Nemrégiben fogadták el Japán új ötéves tervét. Hogyan néz ki egy kapitalista országban a tervezés?

Amikor elolvastam a gazdasági tervüket, olyan érzésem volt, hogy itt gyönyörű gazdaságpolitikai célokat fogalmaztak meg, de alig volt utalás az eszközökre, hogy miként akarják ezeket a terveket megvalósítani. Azután a beszélgetések és vállalati látogatásaink során kiderült, hogy Japánban rendkívül centralizált irányítás és gazdálkodás van, de teljesen informálisan megszervezve. Tehát jórészt nem intézményszerű formában, bár közvetett úton ez is jelentős, hanem a vállalatok például havonta beszámolóinak a minisztériumoknak.

Mivel az egész japán társadalomra jellemző a rendkívül nagyfokú hierarchizáltság, mindenki tudja a maga és a másik helyét a hierarchiában. Ha a kormány bármely intézménye, szerve valamit javasol, vagy kér, az a vállalatok számára majdnem kötelező. Anélkül, hogy kimondanák, vagy retorziókkal kellene ennek érvényt szerezni.

Van-e a társadalomban mobilitás?

Természetesen. Az elmúlt évtizedekben hatalmas foglalkozási átrétegződés játszódott le. Hadd utaljak azonban a mobilitás sajátos patriarchális vonásaira. Ha valaki bekerül egy vállalathoz, akkor egész életére elkötelezheti magát. Az emberek tömegesen vállalják ezt az egész életre szóló elkötelezettséget, mert nagyon nagy előnyökkel jár. A vállalat gon-

doskodik róluk, s aki ezt nem vállalja, az teljesen kiszolgáltatottá válik. Persze, ebben az elkötelezettségben is rengeteg kiszolgáltatottság van, de ez nehezen érthető meg európai szemmel, mert az egyen egy patriarchális közösség részeként kiszolgáltatott. Attól függően, hogy milyen fantáziát lát az illetőben a vállalat, akár tovább is taníttatja, képezheti. Lehet, hogy valaki elkezd egy munkapad mellett tulajdonképpen szakmunkásként dolgozni, de tudja, hogyha ezt rendszeren csinálja, akkor öt év múlva feljebb kerülhet, tíz év múlva még feljebb és így tovább.

Az az elektrotechnikai gyár, amelyet meglátogattam, hatvan ezer embert foglalkoztat. A mérnökök és a munkások kis csoportokba vannak szervezve, a normát is e kollektívák számára állapítják meg. Mindegyik közösségnek van egy megbízott vezetője, aki foglalkozik az emberekkel, személyi problémák megoldásában is segít, neveli őket. Ez tulajdonképpen az ázsiai közösségi formának a modern rendszerbe való beépítése, hagyományokon alapuló dolog, nem azonos a mi kollektívizmunkunkkal.

Egy kérdés erejéig visszakanyarodva az egyetemhez: milyen a fiatalok politikai érdeklődése?

Vannak szélsőséges csoportok, szélsőjobb, szélsőbal. A szélsőjobb teljesen vallási, nemzeti alapon áll, és a hagyományok elárulását, az ősi japán értékek feladását látja a gazdasági fejlődésben. Ez nagyon reakciós és nagyon hangos irányzat. A szélsőbal a régebbi értelemben vett maoizmust képviseli, itt is sok a zaj, a látványosság. A fiatalok nagy része azonban a politika iránt eléggé közömbös, sok mindent teljesen természetesnek fogad el. A hatvanas évek végén az egyetemeken voltak diákmozgalmak, ugyanúgy, mint Nyugat-Európában, de azóta csend van, és inkább egy igen erőteljes „törtetés” a minél nagyobb teljesítmény elérésére, a minél jobb állás megszerzésére, jellemzi őket. Tulajdonképpen egy nagyon célra orientált és apolitikus magatartás jellemzi a fiatalok többségét.

Az előadások, konzultációk, mellett alkalma nyílt a japán gazdasági élet tanulmányozására. A japán gazdaságról és életről a világszintenvaló elektrotechnikai ipar, és általában a „gazdasági csoda” jut eszünkbe. Mennyire fedi ez a kép a valóságot?

Ez a kép így nem teljesen helytálló. A japán „gazdasági csoda” annyiban igaz, hogy világvizonylatban is egyedülálló az a növekedési ütem, amelyet mintegy száz éve tartani tudnak. Lenyűgöző a gazdaságnak a rugalmassága, ami a gyors átváltozásokban, a világháború előtti alkalmakozásban mutatkozik meg. A második világháború előtt például a kivitel háromnegyede nyolc könnyűipari fogyasztási cikkből tevődött össze, a háború után ráálltak négy kiemelt főágazatra, a hajógyártásra, az elektrotechnikára, a vas- és acéliparra valamint a bányászatra. Ezeket olyan mértékben fejlesztették, hogy pár évtized alatt az egész exportstruktúra gyökeresen átalakult.

Egy jó ötlet nyomában

Az 1977/78-as tanévben új tantárgy — Közművelődési ismeretek — fakultatív oktatására kerül sor. Mi indokolta ezt az elhatározást, melyek a bevezetés előzményei, kiknek, s főleg mit fognak oktanni — ezek azok a kérdések, melyekre választ kerestem dr. Szigeti Endrénél a Tanárképző Bizottság vezetőjénél és Jobbágy Gyulánál, valamint Ocsai Józsefnél, akik a KISZ képviselőiben vettek részt az előkészítő munkában.

★

„1977. szeptember 1-ig a Közművelődési ismeretek fakultatív oktatását a felsőoktatási intézményekben be kell vezetni” — hangzik a 104/1976. Oktatási Minisztériumi utasítás. Vagyis a kezdeményezés minisztériumi utasítás formájában felülről indult ki. A közművelődési tevékenység célját az utasításhoz csatolt irányelvek a következőképpen határozzák meg: cél, hogy „hozzájáruljon a kommunista szakemberképzés eredményességéhez; a közösségi ember személyiség jegyének kifejlődéséhez; a marxista-leninista világnézet elsajátításához; a szocialista életmód kialakításához és uralkodóvá válásához; felébressze a fiatalok közéleti érdeklődését, társadalmi felelősségérzetét; hogy hozzájáruljon a hallgatók politikai-ideológiai műveltségének fejlesztéséhez, közéleti ismereteik, készségeik gazdagításához; hogy a képzés és a mozgalmi tevékenység együttműködésével tegye őket a közművelődésben rájuk váró feladatok megoldására.”

E maximalitásnak tűnő célkitűzések valóságos értékét azonban csak a gyakorlati bevezetés miképpen határozza meg. Nézzük meg hát, hogy nálunk mit terveznek ebből megvalósítani. Az előzetesen elfogadott tematika — ehhez

még a rektor jóváhagyása is szükséges — lényegében nyolc témát tartalmaz. Ezek a következők: a társadalom és a kultúra viszonya; TTF és a műveltség viszonya; szabad idő és művelődés; kultúrpolitikánk harmincéves története; társadalmunk művelődésének harmincéves története; társadalmi tagozódás; értelmiségi hivatás; a közművelődés intézményrendszere.

★

Dr. Szigeti Endre a Tanárképző Szakbizottság vezetője a következőkkel indokolta a tematika viszonylagos leszűkítetttségét:

— Egyelőre csak egy félévre tervezzük a tantárgyat, ez mint egy előzetes tapogatózás, igényfelmérés lenne; kik, hányan jelentkeznének, hogyan válnak be a gyakorlatban, kell-e, s milyen területen változtatásokat végrehajtani. A megadott tematika tulajdonképpen a már évek óta működő Téli Népművelési Gyakorlat előkészítő tanfolyamának anyagát tartalmazza — ezzel magyarázható viszonylagos leszűkítetttsége —, a hátralevő idő kevés lenne arra, hogy valami egészen újat, eredetit hozzunk létre. Az első kurzus lezárása után kívánjuk a gyakorlati tapasztalatok összegzésével változtatni a tartalmat, esetleg meghosszabbítani, több félévre kiterjeszteni a tantárgyat. A hosszabb időtartamú képzést még korainak tartjuk, gyakorlat alapján szeretnénk ennek létjogosultságáról meggyőződni.

★

Jobbágy Gyula és Ocsai József, az egyetemi Közművelődési Bizottság tagjai, tantárgyjavaslatukban a következőket hangsúlyozták: „Szükséges, hogy megértse és felismeresse végre, hogy az értelmiségi lét hivatás is, ami szélesebb

látó- és ismeretkört igényel annál, amelyet egyetemünk jelenlegi oktatási-kulturális rendszere ad... Ilyen célok alapján a tárgy bevezetésének akkor van értelme, ha egyrészt biztosított a témával való foglalkozás folyamatosága (tehát minimum két félév szükséges), másrészt nem előadásokból, hanem kvalifikált ember(ek) által vezetett beszélgetések sorozatából áll. A téma nem rutinjellegű oktatást és hallgatást, hanem egész embert igénylő foglalkozást kíván, mindkét részről...”

Beszélgetésünket az elégedetlenség, „panaszáradat” jellemezte, pontosabban: csak a témát kellett megmondanom, s már dőlt is mindkettőjükből a szó... keserűen, kiábrándultan:

O. J.: A miniszteri utasítás alapján kényszer bevezetni ezt a tantárgyat — s úgy érzem az egyetemen ez határozza meg a hozzáállást. Nálunk tizenhét évé meg a Téli Népművelési Gyakorlatot előkészítő tanfolyam — hagyomány, előzmény tehát van. Az új tantárgynak ezért nem egyszerűen át kell venni a már bevált gyakorlatot, hanem azt magába olvasztani, s kiegészíteni. Ezért terveztük mi négy félévesre a tantárgyat: két félévben alapozó kurzust tartottunk volna, színvonalas előadással, s izgalmas témákkal —; a harmadik félév lett volna a TNGY-re való konkrét felkészülés, s a negyedik tartalmazta volna magát a gyakorlatot. A miniszteri rendelet egy nagyon jó felismerést fogalmaz meg, de a gyakorlati megvalósulásnál múlik minden. Egy rendeletet látszólag könnyű teljesíteni, vagyis végrehajtani az előírtat, a tartalmi teljesítés már kevésbé ellenőrizhető.

J. Gy.: Egyértékű abban, hogy most már nehéz lenne négy féléves tematikát kidol-

gozni, de a miniszteri utasítás már 1976 januárjában megjelent... Ugy érzem, mi, közművelődéssel foglalkozók tudtuk csak igazán értékelni, felismerni az ebben rejlő lehetőségeket; nem oktatni kell itt, hanem felrázni az embereket, a közélet felé fordítani, aktivizálni, vagyis közösségi emberre nevelni — ezért jelentősége túlmutat a tantárgyi kereteken, s ennek a hozzáállásban, felelősségben is érződnie kellene. Talán túl feketén látok, de véleményem szerint az elfogadott program ezt a feladatot nem tudja betölteni. Jó, fél év után újra összeülünk, értékeljük a tapasztalatokat, s esetleg változtatunk... de nem lett volna jobb rögtön valami egészen újjal indulni?!

O. J.: A TNGY idáig a pedagógia tanszékekhez tartozott, mit ahogy az új tantárgy is. Már a negyedik éve foglalkozom ezzel a területtel, s mondhatom szinte teljes egészében csak mi, diákok végeztük a szervezést, előadók meghívását. Félő, hogy az új tantárgy csak „nyűg” lesz a tanszéknek, kényszerből fogják megszervezni. A jó minisztériumi kezdeményezés bekerül a bürokratikus szervezet keretei közé, s akkor már senki sem mentheti meg az állandó, ugyanazon a pályán való körforgástól. De a feladat teljesíthető, s „kipipálható”.

J. Gy.: A rendeletben szerepel, hogy az Oktatási Minisztérium mellett létrejön egy bizottság, mely elvi irányítást ad az egyetemeknek. Hát mi igényeltük volna ezt a segítséget, de bizottság az még nincs.

★

Ezek után érthető kíváncsisággal, várakozással tekintünk az új tantárgy elé, és csak drukkolhatunk, hogy ne a borúlátóknak legyen igazuk... Mindenesetre az biztós, hogy sok múlik a bevezetésen a szervezők hozzáállásán s felelősségérzetén, azon, hogy a résztvevők milyen véleményt továbbítanak alsó évfolyamosoknak.

K. I.

A IX. kerületi Népi Ellenőrzési Bizottság 1977. évi munkaterve

A IX. kerületi Népi Ellenőrzési Bizottság 1977. évi munkatervében több fontos téma megvizsgálása is szerepel. Ez év első félévében kerül sorra a minőségügy fejlesztéséről, a szabályozórendszer szabályozásának növeléséről szóló határozat végrehajtásának utóvizsgálata. A vizsgálat célja: annak megállapítása, hogy a minőségügy fejlesztésének rendszerének fejlesztésére vonatkozó kormányhatározatok végrehajtásáért felelős szervek milyen intézkedéseket tettek, ezek az intézkedések hogyan befolyásolták a vállalatoknál a minőség védelmét.

A kerületi IKV tevékenységével kapcsolatban azt vizsgálják, hogy a vállalatnál az 1976. január 1-ével végrehajtott átszervezés mennyiben segítette elő a munka javulását? A szervezeti változtatások milyen létszámnövekedést eredményeztek és miként segítettek elő a rendelkezésre álló anyagi és pénzügyi eszközök hatékonyabb felhasználását, valamint a lakossági beadványok gyorsabb intézését.

Ugyancsak az első félévben kerül sor annak vizsgálatára, hogy a IX. kerületi Tanács VB

lakásügyi osztálya betartja-e a vonatkozó ügyrendet, hatósági feladataik ellátásában megfelelő körültekintéssel járnak-e el.

A második félévben a hús- és húskészítmények minőségét és választékát vizsgálja a IX. kerületi Népi Ellenőrzési Bizottság. Az 1976. július 4-i húsférelmést követően tapasztalható volt, hogy egyes boltokban időszakonként csak a drágább húsféleségeket lehetett kapni. A vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a főváros területén a húsipar és a Budapesti Húsnyakkereskedelmi Vállalat mennyiben elégíti ki a kiskereskedelem rendelkezési mennyiségben, minőségben, választékban és időben.

1971-ben már sor került a kerületi szolgáltatási helyzetének vizsgálatára. Ezúttal azt vizsgálják, hogy az 1971-es alapvizsgálat óta milyen intézkedések történtek a lakossági szolgáltatások javítására. A tapasztalatok szerint a kerületben megüresedő helyiségek egy részét irodának, raktárnak, és nem szolgáltatás céljaira használják.

Ankét a szocializmus politikai gazdaságtana című tankönyvről

(Folytatás az 1. oldalról)

a másik csak hozzávetőleges utalásokat tartalmaz.

Szükséges lenne az elvek, kategóriák állandó ütköztetése a gyakorlattal, mert a kettő elszakítása komolytalanná teheti az egész tantárgyat.

Az előzőekben elsősorban a tankönyv problémás pontjait próbáltam kiemelni — így tettek egyébként a hozzászólók is —, hiszen elsősorban a hibák feltárása segíthet kiküszöböl-

sükben. Hogy az egész vitának lesz-e valamilyen kézzel fogható eredménye — egy új, tartalmilag, szerkezetileg más szocialista pg. tankönyv megjelenésében —, erre kértem dr. Szabó Kálmántól, a Politikai gazdaságtan tanszék vezetőjétől választ:

— A vitában elhangzó vélemények nagy része ismert előttem, s munkatársaim előtt. Mi is sokat vitakoztunk a további fejlődés lehetőségeiről, mikéntjéről.

Tervezünk is változtatást, — de nem a közeljövőben.

Hosszabb, alaposabb előkészítést igényel ez a munka, ami előzetes elképzelések szerint a következőképpen módosítaná pg oktatásunkat:

az első félévben általános politikai gazdaságtan oktatnánk, alapösszefüggéseket, fogalmakat ismertetnénk meg ami főleg a gimnáziumból jött hallgatóink számára lenne el-

engedhetetlen. A második félév a kapitalista, a harmadik pedig a szocialista pg. lenne. S a negyedik félévben a világgazdasági jelenségek politikai gazdaságtani magyarázatát adnánk meg.

Ezek azonban még elképzelések: főleg ez utóbinnál bizonyítanunk kell, hogy van elég új, teoretikus mondanivalónk, nem az előzőeket ismételjük meg.

K. I.

Most megint elhatároztak egy váltást, az anyag- és energia-igényes ágazatok helyett a munka- és technikaigényes ágazatok kerülnek meginkább előtérbe. Az az elektrotechnikai gyár például, amelyet említettem, öt év alatt megkétszerezte termelését. Ennek a növekedésnek egyik tényezője viszont kétség-telenül az, amit Japán egyedülálló módon oldott meg: hogy miközben — nagyon magas szinten képzett munkaerővel — a legfejlettebb technikát tudta adaptálni és maximális hatékonysággal alkalmazni, ilyen növekedési ütemet volt képes diktálni, ilyen átállásokat sorozatosan végrehajtani, az életszínvonal mindvégig nagyon alacsony volt. És ez is talán a Japán gazdasági csoda egyik titka. Nemcsak azért, mert a realitás az olajválság óta — 1974—76 folyamán —, mintegy 15 százalékkal (!) csökkent anélkül, hogy igazán nagy ellenhatást váltott volna ki, hanem hogy a szédületes fejlődés során végig igen alacsony volt. Ez megint nem közelíthető meg európai mértékkel. Japán feudális és tőkés fejlődése során az ázsiai termelési viszonyok bizonyos elemi hatották át a gazdaságot és a társadalmat. Társadalomtudományi szempontból ez az egyik legizgalmasabb, legvitatottabb kérdés. Az egyén teljes alávetettsége a társadalommal szemben ázsiai vonás és ennek egyik vetülete a hihetetlenül nagy igénytelenség. Tehát nem egyszerűen ár- vagy jövedelempolitikával kell rákényszeríteni az embereket az igénytelenségre, hanem ez mint élő tradíció, természetes életmód, fogyasztási szokás jelen van, és építeni lehet rá. Persze féltrevezető lehet, ha az életszínvonal megítélésénél csak egy-két elemet ragadunk ki. De alapvető kérdésekben, a lakások felszereltségében, életformában, a fogyasztásban, táplálkozásban olyan alacsony a színvonal, hogy ezt nem ellensúlyozza az sem, hogy elektrotechnikai cikkek-ből, gépkocsiból magas az ellátottság szintje. Egy félévi átlagos fizetésből lehet autót venni, de ha azt nézzük, hogy a lakások alapterülete átlagosan 40 négyzetméter, bútorok úgy-szólván nincsenek, és a fűtést úgy oldják meg, hogy kis kézi gázipalackos fűtőtestet visznek magukkal, és ahova leteszik, abban az egy négyzetméteres körzetben van meleg, már másként fest a dolog. Egy, a mi értelmünkben vett normál lakásnak — amelyek azért már épülnek — a havi bére másfélszerese egy átlagos fizetésnek, tehát az átlagember számára megfizethetetlen. Egyértelműen lehet mondani, hogy a mai gazdasági fejlettséghez viszonyítva az életszínvonal nagyon alacsony. És ez a japán gazdaságnak egyik nagy problémája, mert ma már egyre több szó esik itt is azokról a dolgokról, melyeket úgy szokás fogalmazni, hogy az élet minősége. Az új japán öt éves tervben is igen sokszor emlegetik ezt, radikális fordulatot akarnak elérni a lakáskérdésben, a közművek, a közlekedés továbbfejlesztésében. Mert mi csak a szuper-vasutakat látjuk, melyek tényleg csodálatosak, de a közleke-dés valójában rendkívül súlyos problémákkal küzd. Nem-

csak a húszmillió Tokió, de például Kiotóból eljutni a 34 kilométerre fekvő Narába, ami az első főváros volt, autóval, nem csúcsgazdálkodás idejében is két órát vesz igénybe.

— Sok szó esik az utóbbi időben a környezetszennyezésről és ilyenkor gyakran Japánt hozzák fel példának.

— Igen. Ez volt a másik növekedési csoda-tényező, hogy teljesen elhanyagolták a környezetet. Különösen a tengert, olyannyira, hogy a japánok, akik húst szinte alig esznek, és a hal, a különböző tengeri növények nagy szerepet játszanak étrendjükben, nagyon sok mindent Afrika partjairól kénytelenek importálni. Ugyanakkor ez azért szembetűnő, mert Japánban nagy természetkultusz van, ez a zen-buddhizmusnak is egyik alapelve, a kerteket nagy hozzáértéssel, odaadással ápolják. Hogy mi a környezetártalom, azt tényleg erősen érzékeli az ember ebben az elpusztult, alig létező természetben. Ötéves tervükben is szerepel, hogy meg kell kétszerezni a városokban az egy főre jutó parkterületet.

A szakemberek különben azt mondják, hogy le fog fékezni a gazdasági növekedésnek ez a szédületes üteme, mert egyrészt a már említett igénytelenség nem prongálható sokáig, többet kell nyújtani a lakosságnak, másrészt a környezetvédelem is nagy összegeket emészt fel.

— Az egy hónap során bizonyára volt alkalma meglátogatni kollégáit otthonukban. Hogyan él a japán család?

— Ahhoz, hogy az ember némileg is megértse a japán gondolkodásmódot, el kell mennie egy lakásba, mert a japán lakás önmagában is tökéletesen kifejezi ezt. A lakás teljesen hagyományos, tataralamb borított szoba, 30 centi magas kis asztal, körülvette párnák. Ez nem attrakció, tehát, hogy „mi most ápoljuk a hagyományokat”, hogy „most japán módra fogunk vacsorázni”, hanem ez a természetes, mert ők minden nap így esznek. Azt szokták mondani a japánokról, hogy hagyománytisztelők. Ez nem hagyománytisztelést, hanem ilyen az élet, egyes szokások szinte változatlanul fennmaradtak sok száz éven keresztül. S ugyanebben a lakásban ott van az elektromos gépekkel tökéletesen felszerelt, szuper-modern konyha, és a szobában ott áll a színes televízió. Olyan embereknek, akik tájékozottabbak, többet mozognak, éltek külföldön, egy szoba be van rendezve, ahogy ők mondják, nyugati-módon, de igazából a japán életforma igénytelenségét a lakásban lehet érzékeltetni. Ehhez kapcsolódna még a hagyományos ruhák. Otthon mindenki ezeket viseli, gyakorlatilag nincs méretük, és a különböző generációk egymástól is öröklik őket.

— Hogyan töltik szabad idejüket?

— Tévét mindenhol néznek, kirándulni nemigen mennek. Egyrészt a munkahét hatnapos, úgyhogy idő is kevesebb van rá, és nagy megpróbáltatást jelent autóval kihajtani Tokióból. A hétvégi ház nem tartozik hozzá a japán életformához. A szórakozás általában nem családosról megy, a fér-

fiak zöme későn jár haza, kollégáikkal beülnek valahova, vendéglőbe, ivókba. A fiataloknál már van, hogy családok összejárnak, de végsősoron itt is elkülönülnek a nők a férfiaktól.

A színházak többnyire tele vannak, és itt egymás mellett élnek a régi és új vonások, anélkül, hogy hatnának egymásra. Van a hagyományos színház, a kabuki, ami évszázadok alatt semmit sem változott, a szöveget nem is érti a néző, csak a mozdulatokat, de mindennek van valami szimbolikus jelentése. És emellett van európai színház, ahol modern darabokat játszanak.

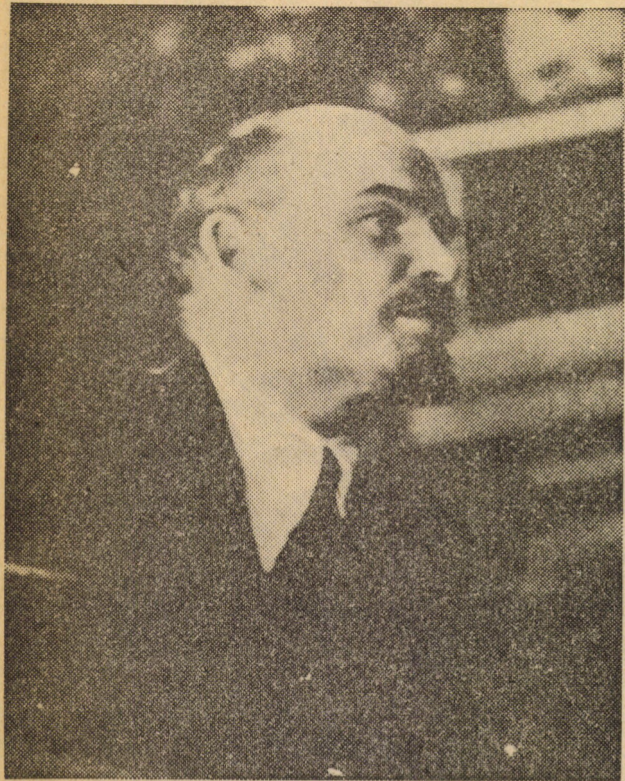
— Egy ilyen erősen hierarchizált társadalomban, ahol a hagyományokat nem ápolják, hanem azok ott vannak a mindennapi életben, milyen a nők helyzete?

— Sokat beszélgettem erről doktorjelöltekkel, huszas éveik közepén járó lányokkal (például négy olyan diáklánnyal, aki magyar témából írja a disszertációját), és úgy tűnik, hogy a japán társadalomban nőnek lenni abszolút számkivettséget jelent. Érdekel, hogy ők, akik társadalomtudományok foglalkoznak, doktorálás előtt állnak, hogyan látják saját helyzetüket. Az egyik lánytól — aki kilenc évet tanult egyetemen — megkérdeztem, hogy mik a tervei. (Ennek a lánynak néhány héttel később volt az esküvője.) Azt mondta, hogy szeretne tanítani. Mi lesz azután, hogy férjhez megy?, kérdeztem. Azt mondta, hogy később is szeretne tanítani, de majd a férje eldönti, hogy mi legyen. Ez egy apróság, de nagyon is jellemző, s az a néhány diáklány akikkel beszéltem, meglepő módon fogadta el ezt a számunkra feudális alávetettséget.

Teljesen külön világ a férfiak világa, a férfiszórakozás. A fiatalabb generációnál már érezhető valami változás, de ahogy kezdenek kicsit „öregedni”, a harmincas éveik végén részben átveszik a régi szokásokat. Nagyon magas a női foglalkoztatottság, kezdetben gyakorlatilag mindenki dolgozik, de a gyerek születése után, majdnem mindegyik nő abbahagyja a munkát, úgyhogy a nők felnőtt életének zöme egy kicsi lakás négy fala között zajlik. A férj kollégáival beszél meg gondjait, velük jár szórakozni, s úgy tűnik, ez alig változik valamit, még a felnövekvő új értelmiségi réteg sem kapálódzik ellene.

A régi és az új pillanatnyilag inkább egymás mellett él, mintsem egymásra hatva, valóban összekapcsolódva alakulna-fejlődne. Ez így van a lakásban, a ruházatkodásban, étkezésben, és a művészetekben. De így van valahogy a fejekben is. Mindez különösen érdekes, társadalomtudományi szempontból pedig izgalmas, teszi a japán gazdaság és társadalom tanulmányozását, amit feltétlenül érdemes bevonni az összehasonlító vizsgálatok körébe.

Földes Péter

Emlékeünk

Lenin

1870. április 22.

„Eltársak! Mindenekelőtt természetesen két dologért kell köszönetet mondanom önöknek: először mai üdvözlötükért, másodsor, s még inkább azért, mert megkíméltek a jubileumi beszédektől. Azt hiszem, hogy talán így fokozatosan, persze nem egyszerre, bevezetjük majd a jubileumoknak megfelelőbb módját, amely egészen más lesz, mint az eddigi szokásos, olykor pompás karikatúrára alkalmas adó mód. Itt van egy karikatúra, melyet egy kiváló művész rajzolt egy hasonló jubileumra. Ma kaptam egy rendkívül barátságos levél kíséretében, és minthogy az elvtársak annyira figyelmesek voltak, hogy megkíméltek a jubileumi beszédektől, átadom önöknek ezt a karikatúrát, nézzék meg, s remélem, hogy a jövőben általában meg fognak kímélni minket az efféle jubileumi ünnepegektől.”

(V. I. Lenin: Beszéd az OK/b/P moszkvai bizottságának V. I. Lenin 50. születésnapja tiszteletére rendezett gyűlésen, 1920. április 23-án.)

„Teoretikusok és pártvezérek, akik ismerik a népek történetét, akik a forradalmak történetét elejétől végig áttanulmányozták, néha kellemetlen betegségben szenvednek. E betegség neve: félelem a tömegektől, hitetlenség a tömegek teremtő erejében...”

Lenin homlokegyenest ellentéte volt az ilyen vezéreknek. Nem ismerem még egy forradalmárt, aki olyan mélyen hitt volna a proletariátus teremtő erejében, osztályosztónak forradalmi célszerűségében, mint Lenin. Nem ismerem még egy forradalmárt, aki olyan kíméletlenül tudta volna ostromozni a »forradalom káoszának« és az »önhatalmú tömegakciók bacchanáliájának« önelégült kritikáit, mint Lenin. Emlékszem, hogy egy beszélgetés alkalmával az egyik elvtársnak arra a kijelentésére, hogy »a forradalom után helyre kell állítani a normális rendet«, Lenin gúnyosan megjegyezte: »Nagy baj, ha olyan emberek, akik forradalmárok akarunk lenni, elfelejtik, hogy a legnormálisabb rend a történelemben a forradalom rendje.«

Innen ered Lenin megvetése mindazokkal szemben, akik lóhátról próbáltak lenézni a tömegekre, és könyvekből akarták tanítani őket. Innen Lenin szüntelen intelmé: tanulni kell a tömegektől, fel kell ismerni akcióiknak értelmét, gondosan tanulmányozni kell a tömegek harcának gyakorlati tapasztalatait.”

(I. V. Sztálin: Leninről. Beszéd a Kreml katonai tanfolyama hallgatóinak emlékestjén, 1924. január 28-án.)

„Hat évtizeddel ezelőtt Oroszország hősi proletariátusa, a bolsevikok pártjának vezetése alatt, Vlagyimir Iljics Leninnel az élen döntő rohamra indult, s összezúzta a burzsoá-földesúri rendet. A történelem során először, a kizsákmányolás, a társadalmi és nemzeti elnyomás ellen vívott harc a dolgozók teljes győzelmével végződött.

Október győzelme a XX. század kiemelkedő eseménye, amely alapvetően megváltoztatta az egész emberiség fejlődésének menetét.

Az októberi forradalom olyan társadalmi-politikai esemény, amelynek nagysága az emberiségnek minden egyes új, a társadalmi fejlődés útján tett lépése révén mind mélyebben és kézzelfoghatóbban mutatkozik meg.

Október győzelmének, a reális szocializmus tapasztalatainak világtörténelmi jelentősége abban rejlik, hogy példát mutattak a társadalomnak a dolgozók érdekében történő, legigazságosabb megszervezésére.

A szocializmus a reális humanizmus társadalma.

A szocializmus a felszabadított munka, az igazi demokrácia, a ténylegesen szabad személység, a legkorszerűbb tudomány és a kultúra társadalma.

A szocializmus — a társadalmi optimizmus társadalma.

A szocializmus a népeknek új, igazságos viszonyokat, együttműködést és békét hoz.

A közösségi, politikai és szellemi élet szocialista szervezete megmutatta, hogy csak a szocializmus nyitja meg az utat a jelenkor legfontosabb és halaszthatatlan társadalmi problémáinak megoldásához.”

(Részletek az SZKP KB 1977. január 31-i, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójáról hozott határozatából.)

Formaságok?

Gondolatok egy jól sikerült értékelő taggyűlésről

Milyen lehet egy jó értékelő taggyűlés? Sokat töprengtem ezen, s egészen ez évig azt hittem, talán nincs ilyen. S hogy mégis van, úgy gondoltam megéri egy cikket írni róla. Igaz, ezt az értékelést nem is lehet a szó „hagyományos” értelmében értékelő taggyűlésnek nevezni.

Mert mi is egy ilyen taggyűlés feladata? Az ugye, hogy eldöntse ki maradhasson továbbra is KISZ-tag. De mi történik akkor, ha erre mindenkit érdemesnek tartunk? Akkor az értékelő taggyűlés csupán formaság?

Nálunk is felvetődött ez a kérdés. S bár megállapítottuk, hogy ezt a formát „nem ránk szabták”, arra is rájöttünk, hogy nem is a formaság a lényeg.

Lehetséges, hogy egy alapszervezet spontán módon is közösséggé fejlődhesse? Egészen eddig nem hittem ebben. S hogy most mégis ez történt és a csoportunk ha nem is közösséggé, (mit is fejez ki ez a misztikus szó?) inkább jó értelemben vett baráti társasággá vált, többen kicsit zavarba estünk. Jó lesz így továbbra is? Elegendő-e összetartó erőként egy közös TDK terve? Elérkeztünk ahhoz a ponthoz, hogy a spontán fejlődést fel kell váltani a szervezett közösség erejével! De a vélemények megoszlottak.

A KISZ-krimik kedvelői most ugye azt várják, hogy végre egymásnak essünk. De nem ez történt. Mint ahogy eddig is minden vitát az jellemzett, hogy sohasem csapott át személyeskedésbe, ezt ezen a KISZ-gyűlésen is elkerültük. Bár most is volt egy célpont, sőt több célpont is volt, hiszen mindenki sorra került, a bíráló se sem vált sértővé.

Szép ez az egység, az összetartás. De ez biztos csak a véletlen műve. Egyszer-egyszer megesik, hogy véletlenül „egy típusú” hasonló felfogású emberek kerülnek egy csoportba — ritka szerencse. Magam is kissé ebbe az illúzióba estem.

De éppen a taggyűlésen derült ki, hogy mennyire különböző egyéniségeket kovácsolt össze a „közös sors”. Milyen is ez a „sors” vagy „tervezett mentalitás”, miért és hogyan alakult ki? Azt hiszem rájöttem az okára. Az egyetem valami különös módon megkeresi a követelményeknek azt a „tűrőhatárát”, amennyit éppen el lehet viselni. Mert mivel mással lehetne magyarázni szétforgácsolt tanrendünket, amelynek legtöbb tárgyát mindenhez lehet hasonlítani, csak sétalovaglás-hoz nem. Megélhetnének-e ilyen nyomás alatt az „elszigetelt individuálok”. (Vesd össze Fóris György Csak ülök és nézem a tévét című cikkével.)

K. K. szerint ez a tanulmányi rendszer minden embert kissé eltorzít, sérültté válnak. T. J. úgy vélekedik, hogy ahhoz, hogy egész emberi lényünk, „emberi” vonatkozása kibontakozhasson, szelektálni kell. Ahhoz, hogy örülni tudjunk az élet emberi szépségeinek, hogy ne váljunk egyoldalúvá, felül kell emelkednünk ezen a tanulmányi rendszeren, el kell menni moziba, színházba, el kell olvasni könyvet, el kell néha a barátokkal is beszélgetni, különben többe veszítünk, mint amennyit a megfeszített tanulással nyerhetünk.

H. K. nem fogadja el K. K. pesszimizmusát, szerinte nem lehet ilyen kiútallannak látni helyzetünket, őt nem nyomasztja a vizsgalétkör, s mikor rákerül a sor, ő is élvezettel, örömmel tanul. A. K. szerint viszont teljesen fölösleges ezen vitakozni. Nem szereti a sok hiába való beszédet, hiszen úgyis csak a cselekvés számít.

Csak néhány véleményt ragadtam ki egész éjen át tartó „taggyűlésünk” véleményezőnéből. Hiszen a különböző vélemények is sejtetik, hogy nem egy kaptafából készült emberekkel állunk. De nem vagyunk „elszigetelt individuálok”!

Az egymás iránti érdeklődés — amely bár mindig tapintatosan megállt az egyéni életbe

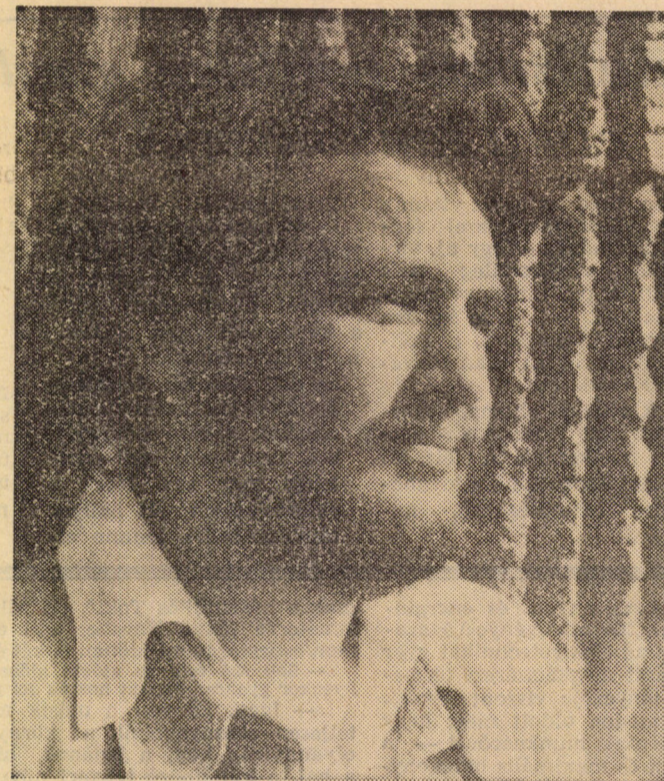
való beavatkozás határán — az elszigetelődés hatásos ellen-szerének bizonyul. Az értékelésnek is az a feladata, hogy az egyént, mint egész embert értékelje. Felhívja a figyelmet az egyoldalúságokra, segítsen a továbbfejlődésben. Ehhez formai keretet ad az értékelő taggyűlés, mint ahogy a KISZ is formai keretet ad a tanulmányi munka „materális alapján” álló közös tevékenységnek.

Az egyben válasz azoknak, akik megkérdőjelezték: minek ehhez a KISZ? Anélkül is csinálnánk. Ők csakúgy, mint azok, akik a szervezetet önmagukkal azonosítják, a KISZ-nek csak a formai oldalát a „fölszemes formaságokat” látják, vagy akarják látni, pedig ezek a formaságok, ha zavarosak, el is hagyhatók, s a nem ránk szabott rendszert is magunkhoz igazíthatjuk.

S nem szabad lebecsülni a „spontán” folyamatokat, a vitákat, hiszen a felülről jövő „közösségformáló” behatásokkal szemben ezeknek éppen az az előnyük, hogy elősegítik az azonosulást, azt, hogy valóban mi irányíthatjuk közös tevékenységünket. A szűken szabott keretek között, esetleg e keretek kitágításával magunk dönthessük el, mit és hogyan akarunk tenni, mert hátha tehetünk valamit.

S bár úgy tűnik, a „lényegbe” (azaz hogy mit tanuljunk és hogyan) nincsen meghatározó beleszólásunk (igaz megvan a „morgás joga”) talán a ránk kényszerített ruhát is magunkra szabhatjuk, mert ez egy olyan tévé, amit ha rossz a műsor, akkor sem szabad kikapcsolni.

Agg Zoltán

Az egyetemi demokráciánkról

Néhány hónap telt el az egyetemi ifjúsági parlament óta, és máris sokan elfelejtették hallgatónk felelősségteljes, szélsőségektől mentes szereplését. Az ifjúsági parlamenten egyetemi közvéleményünk is látható, hogy KISZ-szervezetünk a hallgatók egész tömegének képviselői egyöntetűen az egyetemi demokrácia — tehát a szocialista demokrácia — fórumának tekintik a parlamentet, és nem valamiféle parttalan diákdemokráciáért harcolnak.

Az a véleményünk, hogy nincs külön diák — és külön tanárdemokrácia, hanem van a szocialista demokrácia, amit mi nagyon komolyan veszünk.

KISZ-szervezetünk minden tudatos törekvése az, hogy az egyetem állami feladatainak minél jobb elvégzését szolgálja.

Az utóbbi időben — nem hivatalosan és hivatalosan is — oktatóink körében

egyre gyakrabban hallunk olyan véleményeket, amelyek a „diákdemokrácia” megfélézését követelik, vagy kétségbe vonják az egyetemi és állami törvényekben biztosított jogainkat.

KISZ-szervezetünk nem adott alkalmat ilyen vélemények kialakítására, és

különösen az ért váratlanul bennünket, hogy KISZ alapszervezeteinknek az oktatók munkájáról készített véleményeit most hirtelen sokan „minősítéseknek” fogják fel.

Figyelmünk kívül hagyják a tényt, hogy az egyetemi tanács ülésén — amikor a tanszéki képviselői rendszer megszervezését fogadta el a tanács —

világosan megállapodtunk: a KISZ alapszervezeteink véleményüket megírják oktatóikról a tanévek végén, amelyeket az érintett oktatók, tanárvezetők és a dékánok rendelkezésére bocsátanak tájékoztatás (munkájuk segítése!) céljából. Alapszervezeteink ezt a tevékenységet felelősséggel végzik, és a kari KISZ-vezetőségeink nem is engedik meg megalapozatlan vélemények továbbítását. Több esetben előfordul, hogy az elkészített vélemény olvasása után maga az oktató beszélgetett el a csoportjával, és kölcsönösen feltárták észrevételeiket az oktatás és személyes kapcsolatuk fejlesztésének érdekében.

Úgy gondolom, nem közömbös, hogy az oktatók és a hallgatók hogyan érzik magukat az egyetemen. Ezért KISZ-szervezetünknek az a határozott véleménye, hogy

kerülni kell kölcsönösen a megalapozatlan védaskodást, de fel kell tárnunk és őszintén megvitatni a problémát. KISZ-szervezetünk elhatározza magát a közéletben bárhol megjelenő subjektív hangú minősítésektől, de támogat minden olyan törekvést, amely a problémák és hibák őszinte és következetes feltárását szolgálja.

KISZ-szervezetünk semmilyen fórumon nem akarta, és nem is akarja vállalni az egyetemi feladatok és döntések „átvételét”, de felelősséget érez ezekért a döntésekért és a feladatok végrehajtásáért, következetesen részt akar venni meghozatalukban és végrehajtásukban.

A hallgatók alapvető munkája a fegyelmelt tanulás. A KISZ-szervezet ezt a maga eszközeivel ösztönzi és segíti, de nem vállalja a felelősséget, az oktatási folyamat egészéért, és az órák légkörének megteremtéséért. Ez az egyes oktatók feladata,

akik — meggyőződésünk szerint — képességeiknek megfelelően ezt meg is teszik.

KISZ-szervezetünk a jó oktatók és a jó hallgatók valódi közösségével együtt és azt képviselve kíván harcolni mindennemű fegyelmeltlenség és felületesség ellen.

Ezt a szándékunkat keresszük mindazok, akik a diákságot egy kalap alá véve sommásan minősítik, és természetesen azok a diákok is, akik egy-egy gyengébb oktatójuk tevékenységét általánosítják.

A szocialista demokrácia politikai kérdés. Az egyetemi demokrácia hallgatóságunkat bevonja a közéletbe, és egyúttal neveli is az egyetem elvégzése utáni politikai gyakorlatra. Ezért, ha kérni lehet, azt kérjük: ne tereljük indulatainkat hamis medrekre, hanem szabadítsuk fel nyíltan, és hivatalosan egyetemi oktatásunk és közéletünk javítására.

Vass László

KISZ-biz. agit.-prop. titkár

Panteon vagy panoptikum? (Budapesti mesék)

„Megtörtént, holott nem követtem el,
És nem történt meg, holott el-
követtem.”
(Pálffy)

Szabó öt nagyjelmének egyike sem érhető a másik négy nélkül. Ezeknek a filmeknek benső történelmük van. Törvények művészi-logikai szükség-szerűséggel kapcsolódnak egymásba. Építőanyaguk, dimenzióik — „szubsztanciájuk” — azonosak. Nem mintha az életmű nem tartalmazna cezurát — ez különben éppen a Budapesti mesék —, de Szabó ez idáig folyamatosan, meg-megszakítva egyetlen filmet csinált, amit még most sem fejezett be. Ez az egység művészi világának egyik jellegzetessége, megragadásának egyik kulcsa. Nem lehet beszélni, gondolkodni, érezni róla, csak mint egészről, mint egyetlenről, mint egy filmről. Az egyes filmekről csak mint a folyamat egy szakaszáról.

A címben feltett kérdés a Szabó által teremtett világ szereplőit, alakjait igyekszik jellemezni. Az Álmodozások kora, az Apa, a Szerelmesfilm, a Túzóltó utca 25., és a Budapesti mesék szobrait-figuráit. Szobrok és figurák. Mert több bennük az életvágy, mint az életerő, mert minden megtörténhet velük, amit nem követtek el, és nem történik meg, vagy nem az történik, amit elkövettek. Ha egyáltalán elkövetnek vagy nem követnek el valamit. Abszurditás ez? Igen, abszurditást velősen és kifejezően tükröző abszurditás.

Egyetlen céljuk az élet, a túlélés. Ez nem pozitív, aktív, tevékeny cél, ez nem a történelemre, a társadalomra, az ember valóságos viszonyaira irányuló cél. Az Apa emlékére, a gyermekkori Szerelmekre, a Hátra irányuló, önmagát kizárólagosan vonatkozó személyiség céljai pusztán személyesek — tehát nem a szubjektív világba süppedők. Tevékenysége tevékenység nélküliség, cselekvésképtelenség. Hatalmasnak tűnő erőknél játékszerű kiszolgáltatottság, a történelmen, társadalmon kívülre került ember sorsa és tragédiája ez.

Mintha rajtuk kívül nem volna senki és semmi, mintha ők lennének az alany, és minden más csak körülmény, valamiféle tárgyi, ember nélküli, illetve embertelen világ. A történelmet érzékelik, de el nem ismerik. Csodálatosan gazdagnak, bensőségesnek tetsző alanyiságuk így a külvilágtól, a történelemtől távoli, független, autonóm. De létezik-e ennél a függetlenségénél önpusztítóbb, önfelelőbb tárgyiasság?

Aki történelmet nem, csak személyes történelmet ismer, a történelmet játékszerű, közege, tárgya — és csak szenvedőként alanya — lesz. Szabó István szobrait-figurái is kiszolgáltatottak és kiszolgáltatathatók. De mivel tudomást sem vesznek a kiszolgáltatottságról, alapvetően és gyökeresen megkérdőjelezik, támadják azt. Felszívják, magukba emésztik, testükbe-lelkükbe veszik. Pusztítják és táplálják egyszerre.

Sem az Igent, sem a Nemet nem ismerik. Ezzel mindenre Igent mondanak. De van-e az ilyen Igennél magasabb Nem? És van-e az ilyen Nemnél többet szentesítő Igen?

Szinte feloldhatatlan, antagonisztikus ellentmondások ezek: Szabó művészi világa antagonizmusokkal terhelt világ. Kettészakadt benne a történelem: Kívül elemi erők kimeríthetetlen, pusztító játéka; belül az önmagába süppedő szubjektív szinten kimeríthetetlen, elszabadult és önpusztító kavargása. Összegződések az ember tehetetlensége, kiszolgáltatottsága és cselekvésképtelensége; az el nem fogadott történelem.

Panteon vagy panoptikum? Szobrok vagy „figurák”? Ho-

gyan látta őket Szabó, hogyan viszonyul hozzájuk? És hogyan lássuk mi ezeket a kívül-belül szürrealizmusba, szinte valóságon túli, abszurd valóságba vetett embereket? Maró gúnnyal? Undorral? Sajnálkozással, együttérzéssel? Feltétlen szeretettel, azonosulással? Elringató nosztalgiával? Lelki szegényekként avagy lelki gazdagokként? Felülemelkedve vagy felemelve? Tükörként vagy karikatúráként? Győzelműként vagy bukásukért szurkolva?

Feloldódik minden kérdés: Ezek az emberek mi vagyunk, ezek az emberek bennünk élnek. Ez a történelem a mi történelmünk, a mi emberen túli, ember nélküli és embertelen történelmünk. Ez az a múlt, az a történelem, amelyből a jelen is származik és amely nélkül nem is érthető. Ez a kiszolgáltatottság bennünk is lakozik, a mi kiszolgáltatottságunk is.

És mindez a tehetetlenség, a cselekvésképtelenség optikájával — kivágva a valóságos tettek mozzanatait. Az eleve passzivitás, az eleve lemondás optikájával. Itt tehát ki a hiánnyal Szabó István filmi világára, ezen a tulságosan is általános, és ezért meglehetősen semmitmondó szinten. Jobb ezért ezt a „hiányjel” jellegzetességként nevezni mindaddig, amíg konkrét logikai, képi ficamokban meg nem nyilvánul.

Egy biztos: Szabó analízise pontos, eredeti, eddig nem látott mélységű — értékes.

★

A Budapesti mesék logikai és esztétikai cezura Szabó egyetlen, folyamatos filmjében. Szükségszerű lépés volt hőseit és a történelmet nemcsak tudatállapotukban, saját szubjektívitásukban ábrázolni, hanem valóságos, hús-vér minőségben, tényleges mozgásukban megmutatni. Szükségszerű volt a tehetetlenségből, a cselekvésképtelenségből a fétis-cselekvést levezetni. Tragikus kapcsolatuk keserű tanulságát már véresen megismerkedtük és nyögjük ma is. Az analízis utólagos, de nem felesleges. Még mindig nem sorolható eleve az utólagos okos bölcsességei közé.

Szabó tehát a fétis-cselekvés, a fétisek uralta történelem ábrázolására törekszik. De nem boncolására, nem a leleplező, csapást mérő magyarázatra. Ehhez még — úgy tűnik — tulságosan is érdekeltnek érzi magát. Pedig a „felülemelkedés”, vagy legalábbis ennek akaratára lett volna szükség, hogy az ábrázolás ne csak benső szempontra, lényegét tekintve szubjektív anyagúra sikeredjen. Míg a cselekvésképtelenség tudatállapot, dinamikus negatívja”, a fétis-cselekvés már nem az. Természeténél fogva „ontológiai” is. Megragadásához nem elegendő a történelemnek pusztán elemi erők játékaival való kezelése. A belső, a szubjektív oldal feloldja, felhívja azt a közeget, amely a fétis-viszony ábrázolásához logikailag elengedhetetlen (lévén nem pusztán tudatállapot). A tudati, érzelmi, hangulati anyag is intenzitását veszti ebben a találkozásban. Azt az intenzitását, amelyet leg-tisztábban az Apában, a Szerelmesfilmben csodálhattunk meg. Ez a gondolatilag különben izgalmas ambivalencia az egységesülés helyett képilletten hol a régebbi logika itt már modorosnak tűnő képi világába, hol külsődleges, súlytalan analógiákba, szimbólumokba torkollik. Ilyenek a túlélés iskolás receptjeit kántáló monológok, ilyenek a gyertyavilágos villamosablakban kisdedekét dajkáló, mosolygó asszonyok. Féltreírás ne essék: nem önmagukban, hanem itt tűnnek modoros reminiscenciáknak. Ha már tetszik adunk a történelemnek — még ha belülről ábrázoljuk is — nem kelhetjük kizárólag hangulatként, érzelmenként többé.

Zimányi Zoltán

Kultúra és közélet

BESZÉLGETÉS RATKÓ JÓZSEFFEL

Ratkó József költő 1936-ban született Pesterzsébeten. Volt lelenc, gyermekvárosi polgár, eltanácsolt egyetemista. Négy gyereke van, s ugyanennyi verseskötete: Félelem nélkül (1966), Fegyvertelenül (1968), Egy kenyéren (1970), Törvénytelen halottaim (1975). József Attila-, Radnóti- és SZOT-díjas. Jelenleg Nagyállóban könyvtáros. A kritikusai szerint „Ratkó a szegénység költője”.

— Nagyállóban, a Szabolcs-Szatmár megyei nagyközségben telepedett le. Ez tudatos választás volt, vagy csak véletlen?

— Igen is, nem is. Újságíróskodtam Nyiregyházán, amikor megtudtam, hogy itt van egy könyvtárosi állás. Az újságírást untam, ezért jöttem el ide Nagyállóra. Nem letelepedtem, hanem idejöttem lakni, szóval nem maradtam én itt egész életemben. Tizenkét és fél éve vagyok itt, de az idén mindenképpen elmegyek. Valószínűleg Debrecenbe, mert egyfelől közel van Szabolcs-Szatmárhoz, másfelől meg első verseim ott jelentek meg az Alföld elődjében, és elég sok barátom is van ott. Annak, hogy elmegyek, elsősorban személyes okai vannak, a helyi vezetők egy része — lakásügyben — családomon állt bosszút miattam, mert közügyekben sok borsot törtem az orruk alá. De van más oka is; annyi bajt és gondot láttam itt, hogy attól tartok, ha itt maradok továbbra is, akkor elfásulok. Az itt élő közösség, az itt, ebben a megyében élő embereknek a gondjaira, bajjaira gondolok, elsősorban arra, hogy ezeket a gondokat, bajokat a megye kisebb-nagyobb becsúszás vezetői vagy kikerülők, vagy pedig jön a kilincseltetés, és hosszú idő múlva intézkednek. A harmadik ok, hogy elmegyek, az, hogy rengeteg az elmaradt írómunkám. Most már olyan helyre szeretnék menni, ahol nem lesz annyi közügyem, magyarul: nem ismernek annyira mint itt, tehát a panaszosok, az igazságkeresők nem hozzám jönnek segítségért.

— Tudom, hogy a nagykövélő tanyavilágban (amelyik körülbelül száz tanyát számlál) igen gyakori vendég volt.

— Ez természetes. Az ember dolga, hogy megismerje szűkebb-tágabb környezetét. A tanyajárások egyébként nemigen segítettek az írói munkában. Nem, nem fogalmaznék így, hogy írói munka. Az embernek van bizonyos tevékenysége, s ez a tevékenység vagy önként vállalt, vagy pedig hivatalból adódik. Nahát, ki-ki a maga embersége szerint végzi el; és lehet, hogy azért, mert gyermekvárosban nevelkedtem, érzékenyebb vagyok a közösségek látható gondjaira, bajjaira, mint mások, és lehet, hogy ebből adódik az, hogy mindig érdekelt az a közösség, amelyben szerencsém volt élni. Ez azért nem segített az írói munkában, mert éppen az írói

got szeretném kimondani. S az igazságot megfogalmazni nem elég szóban, meg kéne fogalmazódjék a dolgokban is. És fontosabb, ha a dolgokban fogalmazódnak meg az igazságok, nem pedig csak szavakban, mert hiszen így minden verbálissá válik, a demokrácia is verbálissá válik.

— A válság igen gyakran használt fogalom manapság akár a gazdasági, akár a kulturális életben. Szűkebben, a magyar irodalommal kapcsolatban is akadtak, akik válságot emlegetnek. Ön hogyan vélekedik erről?

— En azt hiszem, hogy a mai magyar irodalom helyzete rendkívül jó. Petőfi, meg Ady korában élt utóljára ennyire nagy alkotó egyéniség a magyar irodalomban. A maiak közül Ilyés Gyulára, Sánta Ferencre, Nagy Lászlóra, Juhász Ferencre gondolok. Hol volt nekünk ennyi nagy gondolkodó együtt, és itt volt a napokban még Németh László is, Veres Péter, meg Szabó Pál. Irodalmunk nincs válságban. A válság jelei mindig az irodalom és a politika viszonyában izgalmasak, az irodalom és az olvasók viszonyában; abban viszont, lehet főfedezni válságjeleket, mert az irodalmat nem arra használják, amire kellene, saját magunk belső épülésére. Másfelől a gyakorlati irányítás nem reagál elég gyorsan az irodalom-jelzete bajokra. Hogy egyet mondjak: a négymillió elkapart gyerek miatt elég óta morgolódtat Veres Péter, Ilyés Gyula, én magam is írtam erről egy verset, aztán Fekete Gyula egész könyvet szentelt ennek az ügynek. S csak, amikor már gazdasági kényszerrel vált, mert az élő munkaerő újratermelés veszélybe került, csak akkor voltak hajlandók bizonyos családügyi, egészségügyi rendeletek hozására. Itt van Kovács Vilmosnak, a szovjetunióbeli magyar írónak, költőnek igaza, hogy az az irodalom, amely előtt nem jár a szociográfia, előbb-utóbb óhatatlanul aknára fut. Ezt én úgy mondanám, hogy az a politika, amely előtt nem jár az irodalom vagy a szociográfia, előbb-utóbb óhatatlanul aknára fut. Nahát, ebben az ügyben aknára is futottunk, minthogy korábban aknára futottunk az abortusz-törvénnyel, mert nem volt elég iskola, nem volt elég tanár, s teljesen fellazult az iskolarendszerünk, sok képzettség nélküli, jóllehet tisztességes ember került a pedagógusok közé. Tehát ha válságot emlegetünk, akkor erről ilyen értelemben lehet beszélni. A népieseknek igen sokat köszönhet a magyar oktatásügy, mert hiszen éppen az általuk írt szociográfiai után, amikor a kormány emberei leültek tárgyalni Németh Lászlóval, kezdődött meg Magyarországon a tehetségmentés, akkor kerültek fel parasztfiúk a Győrffi-kollégiumba, ide-oda, kapaszkodhattak föl a szellemi ranglétrán. Ma pedig az a veszély, hogy csak azt véljük köztársaságunknak, hogy eltartjuk a művészeket, főleg a képzőművészekre gondolok, és ezzel úgy gondoljuk, letudtuk a magunk dolgát.

— Benjámín László folytatta egy beszégetést Dobozi Imrével nemrégiben az Új-Tükör hasábjain és ott volt szó arról, hogy azért torz kissé a fiatalok történelmi tudata, mert nem tájékozottak a valóság, s inkább történelmi ponyvák jelennek meg.

— Nem az irodalomban jelennek meg történelmi ponyvák, hanem a szakirodalomban. Meg aztán van egy elképcsőség a magyar történelemben, elsősorban a korán elhaltak miatt, akik nem tudták a történelem rájuk róttá feladatokat elvégezni. Mondok egy példát. 1942-ben elpusztult kétszázézer magyar a Don-kanyarban, ezek cselédemberek, kommunisták, olyan emberek voltak, akiktől meg akart szabadulni az akkori államhatalom. Egy egészséges lelkű, tudatú nép ilyen katasztrófából katarzist csinál, és Magyarországon harminc évvel a tragédia után jelent meg egy könyv erről, holott akkor kellett volna tisztázni mindent. Ilyen reflexidó, harmincéves reflexidó egy népnél nagyon lassú. A tragédia mindig azonnali választ kíván, ahogy az ember is elsírja magát, ha meghal a kedvese, rokona, vagy barátja, ugyanúgy egy nemzetnek is meg kell tisztulnia a katarziszban, el kell sírnia magát, ha kétszázézer ember odavész.

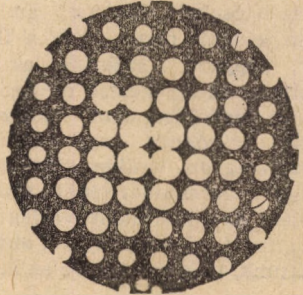
— Egy fiatal, realis történelmi tudat kialakításához hozzájárulhatna esetleg az általános és középiskolai történelemoktatás javítása?

— Biztosan hozzájárulna. De hadd mondjak valamit. Az iskolában nem közösségi tudatot alakítanak. Márpedig a történelmi tudat mindig közösségi tudat. Ha az iskola egyformán tanítja a gyerekeket, akkor a nemzet ifjúsága egyformán fog gondolkodni bizonyos dolgok fölül, tehát az iskolának rendkívül nagy szerepe van. Arról van szó, hogy a művelődési közösségekből, az iskolákból kikerülő embereknek van-e iskolán túl is, felnőttségben is közösségi tudata. Mert a tudat is olyan, mint az izom: hogyha nem foglalkoztatják szüntelenül, akkor elsovad. Nálunk a közösségi alkalmak tulajdonképpen rendkívül ritkák. Közösségi alkalmak mondjuk a politikai gyűlések, de gyakran ugyanazt hallom minden gyűlésen, csak az adatok, a számok változnak. Elkopik a szám. A változók egyik leggyorsabban amortizálódo szellemi teremtménye az embernek. Áhitattal kellene beszélni, nem pedig lapokról, unalmasan magyartalanul olvasva a szöveget.

— Ön a legutóbbi kötetében, a „Törvénytelen halottaim”-ban múltunkkal, történelmünkkel foglalkozik. Úgy gondolom, idevaló a kérdés. Milyennek ítéli történelmi tudatunkat?

— A magyar népnek a történelmi tudatát igen súlyos sokkok érték az utóbbi hatvan-hetven esztendőben. Egyfelől az, hogy ötféle szakadt ez a nép, tehát ötféle magyar nemzeti tudat van. Másfelől az ötvenes években is súlyosan károsították a nemzeti tudatot. Az emberek már kicsi gyerekkoruktól tartoztak valamilyen közösségbe, és ezekkel a közösségekkel szembeni jogait és kötelességeiket tudták és számon is kérték tőlük. Ugyanakkor a nemzethez, a magyarsághoz tartozás nem volt ilyen meghatározott, ezért sem jogukat, sem kötelessé-

Borsi László

Mozdul-e az egyetem?

Miért mozgatnak meg az úgynevezett „értelmes, konkrét célok” is csak kevés embert? — teszi fel a költői kérdést Sági Zoltán a Közgazdász 6. számában megjelent cikkében. A kérdés költői, mert a cikk szerzője nem látja rá a választ, pedig az igencsak szembeötlő. Vagy talán éppen azért nem látja? Hiszen a válaszok sorát 6 maga is felemlíti, anélkül, azonban, hogy válasz-voltukat felismerne.

Véleményem szerint

a március 15-i társadalmi munka-akció sikertelenségét a szervezésben elkövetett hibák sorozata okozta.

Ezeket a hibákat két csoportra lehet osztani: szemléleti és szervezési hibákra. A kétféle természetesen szorosan összekapcsolódik és egymásból következik.

Az első szemléleti hiba az volt, hogy március 15-re szervezték a társadalmi munkát, úgy véve, hogy ez ad az akciónak politikumot. Ebből származott az, hogy a 8-án kezdődő szervezésre összesen egy hét állt a szervezők rendelkezésére, mivel maga a társadalmi munka gondolata 7-én merült fel.

Szeriniem a társadalmi munka igazi politikuma annak céljában rejlik, főleg az ehhez hozzá mesterségesen másikat keresni, s ebben az esetben ez káros is volt, mert öncéllá válva elnyomta az eredetét.

Szemléleti hibának tartom azt a nézetet is, hogy az akció március 31. előtt, még az előző mozgalmi évben bonyolódjék le, mert az élő mozgalmi munkát nem szabad így korlátozni a szervezet formai kereteinek.

Ezekből az alapvető szemléleti hibákból következett a szervezési hibák egy része. Egy hét alatt kellett volna az egész egyetemre kiterjedő akciót megszervezni, ennyi idő alatt nyilvánvalóan nem lehetett munkahelyet szerezni mindenki számára és a mozgósítást is elvégezni. Ez a fő oka annak, hogy a megszerzett 300 helyet sem sikerült betölteni.

Rádásul a szervezés eszközei — amelyeket az idézett cikk igen hatékonyan nevez — sem lettek megfelelően felhasználva. A plakátokon az állt, hogy nem csak az ált. karosok jöhetnek, de nem volt meg a közvetlen kapcsolat a más karokhoz tartozó alapszervezetekkel, így ott szervezés sem folyt.

A röpcédula nagyon jó ötlet volt, de óriási baklövés, hogy ugyanazon a lapon március 15-én kora délutánra alternatív programot is hirdettek.

Ugyanakkor konkurenciát jelentettek a KISZ e napon megrendezett központi ünnepei is, valamint az egyéb rendezvények (pl. az I. éves csoportok kirándulása), amelyekre a KISZ-tagok egy része már korábban készült.

További szervezési hiba volt az is, hogy az egyik munkahelytől elvonva a másikra irányították át embereket, hogy annak a csoportnak a létszáma kiegészüljön, így sehol sem volt a megállapodásnak megfelelő létszám.

Véleményem szerint ennél az elkalkodott, rossz szervezésnél

megfelelőbb lett volna, ha a társadalmi munkára folyamatosan jelentkező csoportokat elosztják a folyamatosan szerzett munkahelyek között.

Az alapszervezetek így maguk választhatták volna meg az időpontot, részvételükkel az akcióprogramban vállalt társadalmi munkát is teljesíthették volna. Igaz; nem született volna meg így sem a március 15-re elképzelt látványos siker, de az egyetem 2000 hallgatója a fejenkénti 5 Ft helyett, sokkal nagyobb eredményt tudott volna felmutatni a társadalmi munkában.

Újhelyi János

Kárbejelentés éjjel-nappal

Az Állami Biztosító ügyfelei az elmúlt évben két budapesti kerületben üzenetrögzítő automata révén munkaidőn kívül is bejelentették az őket ért károkat. Egy év tapasztalatai bebizonyították, hogy az éjjel-nappal működő készülék jól szolgálja a gyors és hatékony kárrendezést.

Április 1-től a többi kerületben is megvalósul az ügyfélszolgálatnak ez a korszerű formája. A főváros összes kerületében éjjel-nappal bejelenthetők a tűz, robbanás, vihar, csőrepedés vagy betörés miatti károk.

A kárrendezés gyors elintézéséért a következő adatokat kéri a biztosító a telefonba bemenőnél: név, lakcím, esetleg telefonszám, milyen biztosítással rendelkezik, milyen kár érte, melyik időpontban, legalkalmasabb az ügyfél számára, hogy a biztosító kárszakértője felkeresse.

A magnetofon szalagra rögzített kárbejelentéseket a biztosító dolgozói minden reggel meghallgatják. Ezt követően egy vagy a megadott időpontban — természetesen az esti órákban is — felkeresik a károsultakat, vagy a megadott telefonszámon jelentkeznek és megbeszélik, hogy melyik időpont alkalmas a kár megállapítására.

Természetesen a továbbiakban is meg van a lehetősége annak, hogy az Állami Biztosító ügyfelei írásban jelentsek be, ha valamilyen kár érte őket.

Az Állami Biztosító kerületi igazgatóságain üzembe helyezett kárrelvevő automaták a következő számokon hívhatók: I. ker. 159-070, II. ker. 359-529, III. ker. 688-846, IV. ker. 492-322, V. ker. 117-329, VI. ker. 226-653, VII. ker. 424-720, VIII. ker. 336-157, IX. ker. 144-418, X. ker. 348-991, XI. ker. 853-837, XII. ker. 158-836.

Riasztólövés

Bacsó Péter Riasztólövés című, a mozhálózatban ősszel bemutatásra kerülő új filmjét vetítik május 3-án fél óttól a Makarenkó utcai kollégium színháztermében. Az előzetes vetítést az alkotók és a sajtó képviselőinek részvételével vitta követi. A MOKÉP minden érdeklődőt szeretettel vár.

Szép volt lányok, bravó fiúk...!

Április 1-2-án Szegeden rendezték meg a Magyar Egyetemi és Főiskolák Asztalitenisz Bajnokságát. Az elmúlt években sok szép eredményt ért el egyetemünk hallgatói, így kíváncsian vártuk az idei „turnust”. A csapat játékos-vezetőjét, Majoros Bertalant kértük meg, hogy számoljon be a versenyről.

— Azzal szeretném kezdeni, hogy népes csapatunk — 12-en indultunk a bajnokságon — meghálálta a testnevelési tanszék eddigénél nagyobb gondoskodását. A tavalyi évhez hasonlóan nagyon kedves fogadtatásban és kitűnő ver-

négyes döntőjében szereplő három közgazdos lány közül sikerül-e valakinek megszereznie az aranyérmét és a nagyon szép tiszteletdíjat. „Sajnos”, csak a dobogó alsóbb fokait osztották el egymás között, Merényi második, Lukács harmadik lett.

— Sikerült-e a fiúknak az előbbre lépés?

— Bár tavaly a lányok sokkal jobban szerepeltek, mint a fiúk, az idén ők is kitétek magukért. Fiúcsapatunk — Radnóti György, Bodrogi József — most a döntőbe verekedte magát, de ott az egységesebb Pollack Mihály Műsza-

nie a döntőbe jutásért, míg a másik ágon sétálagopp-mérkőzések folytak, így a Lakos-Lukács párnak csak bronzérem jutott.

— Valami érdekes történet tudnál mesélni?

— Természetesen. Javasoljuk, hogy a Lakos-Radnóti duónak ítéljék oda az „Ismerd meg Szöged városát” mozgalom fődíját, mivel engedetlen kigyerekek módjára elkészültek és csak hatóság bolyongás után találtak rá a csapatra — a Halászcárdában...

Póta Jancsint is dicséretben kell részesítenünk, mivel sportszerűen készült a versenyre és csak a döntők után merre a jobb kezében hordani a sporttáskáját... A viccet félretéve, számomra a legfontosabb az volt, hogy a két nap alatt — egymásért szurkolva a versenyen, a verseny után pedig — felszabadultan, nagyon jól éreztük magunkat.

Megköszönve a beszámolót, néhány szót szeretnék szólni a bajnokságról. Valóban nagy-szerű eredményt ért el a csapat, hiszen a hét aranyéremből négy a mi hallgatóink nyakába került. A nem hivatalos pontversenyt fölényesen nyer-

Merényi Éva — három arany

ték és az eredmények egyetemünk legszebb sportsikerei közé tartoznak. Meg kell azonban jegyezni, hogy a Magyar Egyetemi és Főiskolák Bajnokság bizonyos vonatkozásban formális, hiszen a legjobbak részére nem biztosítja az Oktatási Minisztérium önálló sportosztálya a Főiskolák VB-n való részvétel lehetőségét.

Szép volt lányok, bravó fiúk...!

Izbéki Gábor
III. külker.

Lukács Irén és Bodrogi József (III. évf. ipar) — a férfi egyes trófeájával

senyrendezésben volt részünk. Az első versenynapon az egyéni és a csapatszámokat játszották le a döntőig. Bizony nem kis erőpróba volt reggel 8-tól este 11-ig (!) a szegedi Spartacus asztalai mellett helytállni. (Merényi és Lukács 21-21, Bodrogi pedig 27 mérkőzést játszott.)

— A szombati döntőkben milyen eredmények születtek?

— Először női első csapatunk (Merényi, Lukács) állhatott fel a dobogó legmagasabb fokára, miután fölényesen — mérkőzésvesztés nélkül — nyerték a versenyt. Kellemes meglepetést okozva, második csapatunk (Gábor Valéria, Pásztor Tünde) harmadik lett.

A Junk Petra, Nagy Márta összeállítású csapat pedig az ötödik helyet szerezte meg. Nem sokkal később a Merényi — Lukács pár nyakába akaszthatták az aranyérmét. Kíváncsian vártuk, így a női egyes

ki Főiskola csapata megérdemelten győzött. A férfi egyes döntőjében Bodrogi két ellenfelét biztosan győzte le, majd a pécsi Berta 1:0 és 19:15-ös vezetése után fordította a maga javára a mérkőzést, és ezzel megszerezte a nagyon szép trófeát. Dicséretet érdemel még Perkó István, aki magabiztosan győzte le a verseny egyik nagy esélyesét, a pécsi Rajnait.

Férfi párosban egyik párunknak sem sikerült az éremszerzés.

— A vegyes páros „speciális Közgáz-szám” volt az elmúlt években...

— Igen, az idén is mi nyertük a számot a Bodrogi-Merényi pár révén, akiknek — a női csapathoz és a párosához hasonlóan — sikerült megvédeniük tavalyi címüket. A sorolás „szeszélye” miatt a Lakos-Lukács párnak a későbbi győztest kellett volna legyőz-

Szórakozás, sport, játék

A bridzs védelmében

A Közgazdász legutóbbi számában megjelent Mini két fény c. cikk bevezetése arra utal, hogy szerzője komoly témával, az egyetemen előforduló lopásokkal akar foglalkozni, amely probléma több hasábot is megérdemelne. Am a cikk további részeiben a szerző — „si” — nem nyújt javaslatot a megelőzésre, csak annyit, hogy „vigyázzunk jobban értékeinkre”, amiért nem hiszük, hogy érdemes volt megírni ezt a cikket, hiszen egyrészt mindannyian tudunk ilyen esetekről, másrészt eme „gondos figyelemzettel” megváltoztatni az egyes de-

koncentrált hallgatókat, akik kevésbé elővigyázatosak, hiú remény. De ez lehet, hogy csak a mi véleményünk. Hadd említsük meg azonban a cikk legnagyobb hibáját, azt a nyilvánvalóan otromba hasonlatot, amelyben „si” párhuzamot von többek között a kártyázás és a lopás közé. Ismét lehet, hogy csak mi látjuk ilyen sötétben a helyzetet, de szerintünk a cikkíró nem áll távol attól a kijelentéstől, hogy aki kártyázik, az lop is. Nem óhajtott részletezni e hasonlat (enyhén szólva) helytelen voltát, mert túl könnyű préda lenne, nekünk egyáltalán nem a gúnyolódás vagy az általunk ismeretlen és lehet, hogy jószándékú cikkíró le-cikk-ízése a célunk, annál is inkább, mert ez a hasonlat beáll azon cikkei sorába, melyek az utóbbi években nem egyszer igen gúnyosan kikeltek az ördög bibliája ellen. Ezen cikkek alapvető mondanója a következő pontokban foglalható össze: 1. A rendszeresen a zsbongóban kártyázók szelleme, szakmai és főleg erkölcsi színvonala nem üti meg a kívánatos mértéket. 2. Ezek az emberek semmi mással sem foglalkoznak, beszűkültek, színházat, mozt évek óta nem láttak, az élet minden területén a káró ásszal óhajtkák a kívánatos mércét megütni, stb. Ellenpéldáscsok helyett hadd jelentsük ki nyíltan: ez nem igaz. A kártyázók egyre népe-

hiszük, ezen tevékenység előjeles társadalmi haszna lényegesen kisebb, mint a kártyázásé, főleg ha a bridzsről van szó.

Ne ítéljük el tehát a kártyázókat, a bridzsezőket.

Nem ítéljük el őket az egyetem kultúrósztályának vezetői, valamint a Veres Pálné utcai kollégium és a Szakkollégium igazgatója sem, akiknek ezúton fejezzük ki köszönetünket, mivel lehetővé tették, hogy a bridzs rajongói és azok, akik csak most indulnak el a lejtőn lefelé, hetente egyszer játszassanak, illetve tanulhassanak a kollégium klubhelyiségében.

A bridzs a kártyajátékok koronázatlan királya, hódolói között igen sok tudós, művész stb. is van. Többek között Gabos Gábor éret. műv., Szász Domokos matematikus, Ottlik Géza író. Egyetemünkön mintegy 25-30 a leigazolt játékosok száma, és nagy örömmel ünnöri 30-35 kezdő versenyző hallgatja a hétfő esti tanfolyamot. Az első lépés tehát megtörtént a bridzsnek mint sportnak elfogadtatása felé. Örvendetek, hogy ápr. 4-én, a Felszabadulási Kupán, melyet egyetemünk szakosztálya rendezett, az induló 16 csapat közül 4 csupa közgazdosból állt. Talán nem mindenki tudja ezt, de a bridzs olyan kártyajáték, amelyben a szerencse szerepe a zéró felé konvergál és ezért világbajnokságot is rendeznek belőle, egyre inkább terjed Európában és így hazánkban is. Tavaly indult egyetemi csapatunk a III. osztályban és sikerült feljutniuk a II. ligába. Szeretnénk, ha ezt az érdekes és gondolkodtató SPORT-ot, amelynek nehézsége a sakk színvonalán mozog, minél többen kedvelnék meg egyetemünkön. Várjuk a további érdeklődőket hétfő esténként 6 órától a Veres Pálné utcai kollégiumban.

Déti Tamás
Varga István

A házi rend tiltja az egyetemen a kártyázást. (A szerk.)

Az utolsó ember, akit láttam életemben.
Balogh László rajza

Telefonsztori három részben

ELSŐ RÉSZ

Valami miatt telefonálnom kellett. A vonal, mint rendesen most sem akart jönni, de mivel tényleg fontos lett volna felhívnom valakit, türelmesen vártam. Hogy jobban teljen az idő, olvasgatni kezdtem a falat.

Régi megfigyelésem, hogy ha az ember kelő figyelemmel böngész találhat valami érdekeset is a telefonszámok között. Nem is kellett sokáig keresnem. Rögön a készülék mellett megpillantottam a „felhívás”-t: „Helyes közgazdos fiúk hívását várjuk.” Fölötte két név és telefonszám.

Közben megjött a vonal, lebonyolítottam a beszélgetést, ami miatt idáig vártam, ezután újabb egyforintos és már társasztám is. S. A. telefonszámát. Biztam benne, hogy sikerrel járok, hiszen egy elődöm, akinek ugyancsak kedve támadhatott szerencsét próbálni, jószándékúan odairta a név mellé: „válaszol!”

MÁSODIK RÉSZ

A telefon kicsöng. Nem sokáig, talán két-három csevegés után valaki fölveszi.

— Jó napot kívánok! — (ez én vagyok)

— Jó napot! — ez egy nagyon jó év körüli női hang.

— S. lakás?

— Igen.

— S. A.-val szeretnék beszélni.

A vonal túlsó végén csönd, majd egy fiatal női hang.

— Tessék!

— S. A.-val beszéllek?

— Igen. Ott ki beszél?

— Mondjuk egy „helyes fiú a Közgázról!”.

A kagylóból kibuggyanó nevetés hallatszik. Nem hagyom ennyiben a dolgot. Óvatos táppogatózásba kezdek.

— Olvastam a neved és a telefonszámod itt a falon, meg a kérdés is, és szeretném megkérdezni, miért irtad fel?

— Hát hogy felhívjanak!

Ezt magamtól is kitalálhattam volna, úgy látszik provokálni kell.

— No, hát én most felhívtalak és azt hiszem megfelelek a kívánalmaknak. (Nyugodtan mondhatom, telefonban úgy sem látszik.) De nem hinném, hogy csak egy egyetemista fiú hangját akartad hallani.

Ismét nevetés. Úgy látszik, ma nagyon humoros vagyok.

— Ez egy olyan hirdetésforma lett volna.

Aha.

— Nos, én jelentkeztem a hirdetésre, tehát megtettem az első lépést. Most te következel. Mi a további teendő?

— Hát az, hogy találkozzunk.

Most már minden rendben. Már csak a helyet, meg az időt kell pontosítani.

— Mikor és hol?

— Ezen a héten már semmi esetre sem. A jövő héten pedig délutános vagyok.

— Nem baj. Legyen csütörtök délelőtt kilenc óra.

— Jó, de olyan helyen, ahol kevés ember van.

— Például?

— Például a Közgáz előtt (?)

— Miről foglak megismerni?

— En miről ismerlek meg téged?

Gyanakvó. Dehát tulajdonképpen én akartam ezt a találkozást.

— Mondjuk egy Közgázaszt fogok olvasgatni.

— Rendben van.

— Szervusz.

— Szervusz.

HARMADIK RÉSZ

Nem volt ott a *andevín. Eljött helyette a barátod, hogy közölje, A. nem ér rá.

Tulajdonképpen nem is bánom. Lehet, hogy nem is vagyok olyan helyes fiú, mint amilyen neki kell. És olyan értelemben, ahogy A. gondolta, még „közgázos” sem.

KIRÁLY

Akarsz nyerni? Gyere KEN-ni!

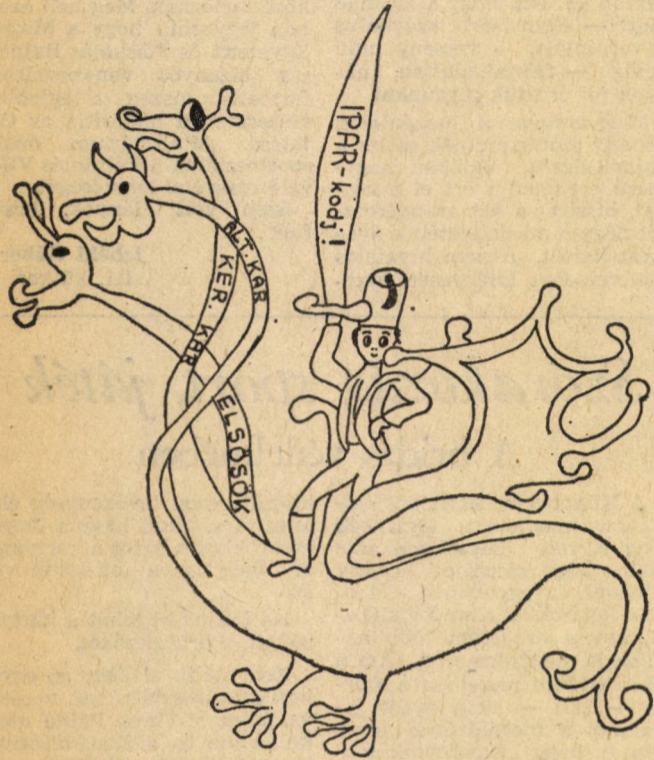
Mottó:

Lesz maga jusst is az enyém,
csak az enyém, csak az enyém!

Vannak még csodák

Kedves KARTársunk! A szervező bizottság csodás álmot látott. Szent IPAR legyőzte a háromfejű sárkányt. Álmából felébredve látta: a sárkány

nem papírsárkány, hanem hízik, nő, s már nemcsak füstölög, hanem lángot is hány. S mivel az álmot a bizottság materialista módon fejtette meg, felhívja a Szent IPAR minden lovagját, élesítse KARDját és elméjét, hogy a végső nagy túsán elnyerje az Igazság Zsüri-jétől a szépséges keszKENőt.

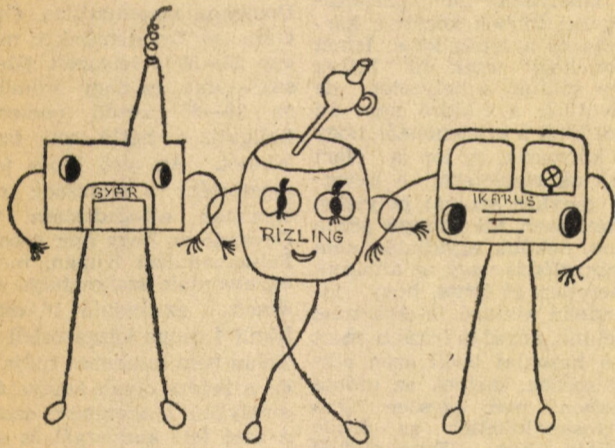

Iparosok

Ezen az oldalon az Ipar Kar KEN szervező bizottsága fordul hozzátok. Mint tudjátok, a KEN közeleg, s most már formába kell önteni azokat az ötleteket, melyek összegyűltek. Ehhez emberek kellene. Így

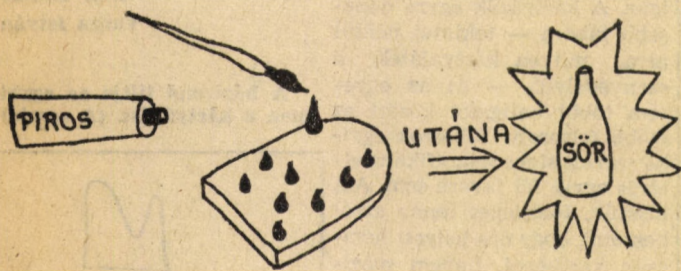
hát jelentkeztek! Minden épkezláb iparost, agrárost és közlekedéset várunk!

Minden további ötletet, javaslatot szívesen fogadunk! Gondoljuk, már ismeritek azokat, akik a szervezéssel foglalkoznak, de azért nem árt, ha azok számára, akik valami ok miatt mégsem találták meg őket, most felsoroljuk, kik is ők:

Szűrbik Imre IV. szerv. 3., Hozzájuk forduljatok, ha Székely Hajnalka IV. szerv. 1., bármilyen ötletetek van, akár Gábor Valéria IV. szerv. 1., a feladatokkal, akár a szervezéssel kapcsolatban. Molnár István IV. szerv. 1., Gyertyán Katalin IV. mark., Várjuk a szelíd motorosok és a még szelídebb autósok jelentkezését. Csöglyey István III. szerv., Szolok Ferenc III. szerv.

AKAR SZ NYERNI?
GYERE KEN-NI!

Ipartalanok!

Most Hozzátk fordul az IPAROS KEN szervező bizottság, hogy még idejében megkíméljétek magatokat a felesleges energiapocsékolástól és attól, hogy hiú ábrándokba ringassátok magatokat. Jobb, ha tőlünk tudjátok, úgyis min-

den hiába! Sürgősen beszéljétek le szervezőiteket a lázas készülődésről, fordítsák idejüket inkább a tanulásra. Mert a KEN-t úgysem nyerhetitek meg, átlagotok azonban még javulhat egy-két tizeddel. Vonjátok le a végső következtetést: Felesleges IPAR-kodnotok, ne ÁLTassátok magatokat, felülKERekedni nem fogtok, ELSŐK nem lehettek.

*MAGYAR ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR II. PÓTKÖTETE 178. oldal.

IPARKODNI: korszerű gépi berendezéssel, hatékony szervezeti formák között, gyors, pontos információfeldolgozással szellemesen, ötletgazdagon vetélkedni. (ahogyan az IPAR KAR teszi).

Lásd még: 172. old. IPAR-KARKODNI

Antinómiák: ÁLTARKODNI, KERKARKODNI (ma már kivesszőfélben lévő szavak)

Kedves KENekedő-fenekedő KARTársaink! Kívánunk jó szórakozást és sportszerű vetélkedést!

Rektorjelöltek a Karon Botos Karesz rektorjelölt életrajza:

Született. Hogy hol, mikor, s miért, azt a történelem homálya fedi. De megszületett, mert az ilyen embernek születni kell. Volt kisgyerek, nagygyerek és középső gyerek. Több évet iskolába is járt. KISZ-tag, csoporttag, kolezsztag. Szóval több tagból áll. (Nem tévesztendő össze a fejtor, potroh tagolással.) Tagbatszakadt ember. Legfőképp ember. Embertársai is vannak, meg támogatói is. Ők támogaták a Kinizsi igazgatói széke felé is. Támogassátok ti is. Jelentkeztek a „Mindent megígérünk — Mindent elfelejtünk” jeligré, bárhol.

Program

Válnám a Kar képviselőt a diákrektor-választáson, természetesen abban az esetben, ha a karra járó diákok döntő többsége ezt akarja.

Ha más jelölt kap bizalmat, nem lehet más cél, mint mindenki őt támogassa, hogy az oly sokszor bizonyított iparkari egységet ezzel erősítse. Személy szerint a játszani, vetélkedni szerető diákok tá-

mogatására számítok. Megválasztásom esetén egyhetes szünetet tartanánk, mely alatt a diákság egy papiruszhozón átkelne Budára és bebizonyítanánk, hogy a budaiak Pestről származnak, és a Műszaki Egyetem a régi nagy Közgazdasági Egyetem egy kihelyezett tagozataként jött létre.

KONCZ IMRE (Öcsém)
IV. évf. agrár szak

Mindenkihez

(Nem, ez nem jó, ebben benne vagy te is, aki már eldöntötted, hogy nem fogsz szavazni, és ön is tanár úr, aki szerint ez az egész felhajtás fabatkát sem ér. Szóval.)

MINDENKIHEZ, AKI MÁR ELDÖNTÖTTE, HOGY SZAVAZNI FOG!

(Még ez sem igazán jó! Ne haragudjatok, de hozzátok, akik már régen tudjátok, hogy nálam jobb rektort keresve sem találtok, miért forduljatok? Tudom, tudom, hogy többségben vagytok, de hát nem szebb egy elsőpró diadal? Segítségem inkább ti is meggyőzni a még tétovázókat! Tehát:)

MINDENKIHEZ, AKI MÁR ELDÖNTÖTTE, HOGY SZAVAZNI FOG, ÉS MÉG NEM BIZTOS BENNE, HOGY RÁM SZAVAZ!

(Nem, nem, nem! Hiszen még olyan is olvassa ezt, aki már tudván tudja, hogy más rektorjelöltre fog szavazni. Te, aki ilyen hitvány tervet forgatsz a fejedben, fejezd be légy szíves az olvasást, nekem nincs, mit mondanom... Így jó! Szegény nem tudja mit csinál. Azt hiszem, megválasztásom után nem lesztek túl szigorú hozzá. És most már csak hozzátok szólok, vagyis:)

MINDENKIHEZ, AKI MÁR ELDÖNTÖTTE, HOGY SZAVAZNI FOG, ÉS MÉG NEM BIZTOS BENNE, HOGY RÁM SZAVAZ, DE BOTOR FEJTEL MÉG NEM KÖTELEZTE EL MAGÁT MÁS JELÖLT MELLETT!

Szavazatok rám! Biztosak lehettek benne, hogy amíg én leszek a rektor, addig ..... x Sőt, rektorságom alatt megpróbálom ..... xx, s ezen kívül a rendelkezésemre álló rövid idő alatt ..... xxx. Számos változást tervezek ezen kívül, azonban nyomdai okokra való tekintettel — nem voltak képesek rendelkezésemre bocsátani egy 16 oldalas, színes különkiadást — ezekkel csak kerülő úton tudlak megismertetni benneteket. Elbeszélgetve a

többi jelöltekkel, megismerttetem velük ezeket az ötleteket, és megengedtem nekik, hogy akár sajátjukként is használhassák őket. Mivel ezt megtehték, bár néhányan kissé elfordították gondolataimat, a lap többi oldalain megismerhetitek azokat a lehetőségeket, amelyek akkor várnak rátok, ha engem választotok rektornak. xxx S ezért előre is köszönetet mond a leendő rektor.

NÉMETHI GÁBOR

x a kimaradt részt az egyetem vezetésének kérésére nem közöljük.

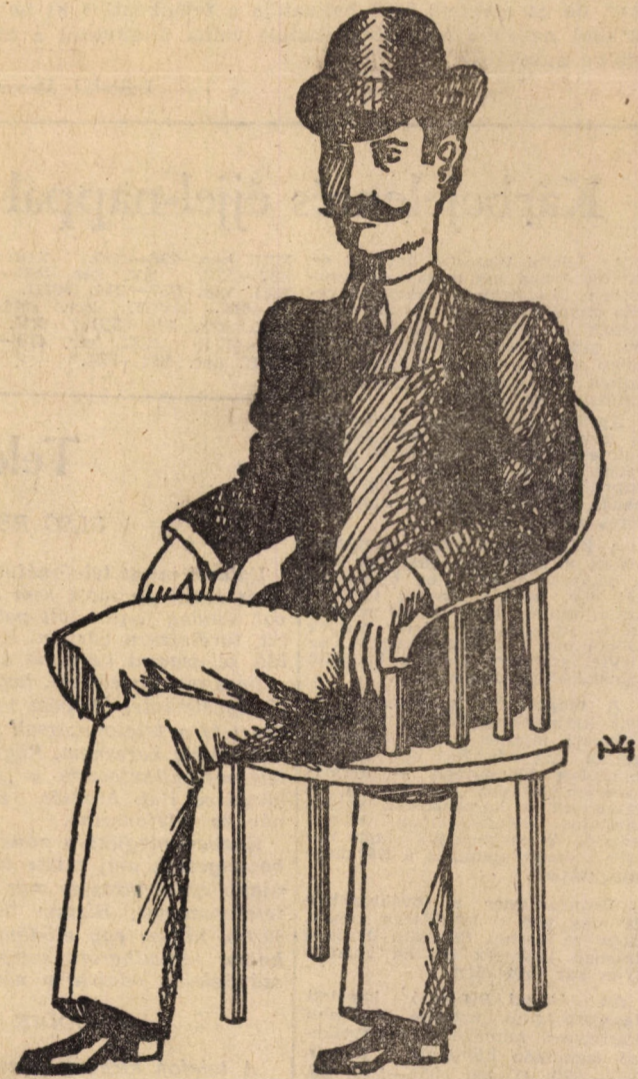
xx a kimaradt részt az egyetemi KISZ-vezetőség kérésére nem közöljük.

xxx a kimaradt részt a KÖZGAZDÁSZ szerkesztősége kérésére nem közöljük.

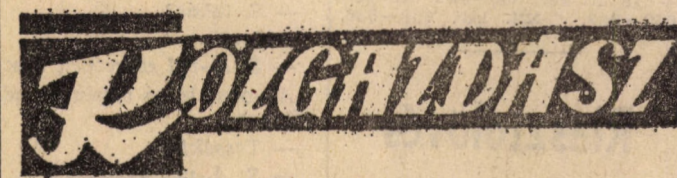
xxxx ...Nos, mit szölközött hozzá? Ugye, hogy rám szavaztok?

Közhírré tétetik

Az Úr születésének 1977. esztendőjének április havában, a 22. napon, amikor a nap leszállni kíván (4 órakor) a Szent IPAR rendjének minden lovagját a mai időkben klubnak nevezett kies mezőre szólítjuk. Szólítjuk pedig azért, hogy tanúja lehessen a rend legkiválóbb vitézei tusakodásának, s közülük a legjobb pajzsra emelésének. Ezért tehát e bulla kézhezvétele után egyetlen lovag se késlekedjék, s 3 napi hideg étellel felvértezve induljon el a kies mezőre.

Heinrich Valk rajza

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt

Feladó szerkesztő:

FARKASINSZKYNE HALAY EDIT

Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 2.

Telefon: 174-648

Kiadó: Hirlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha L. tér 2.

Feladó kiadó: Csollány Ferenc

77-1501 Szikra Lapnyomda

Feladó vezető: Roder Imre igazgató